

UNIVERSUL LITERAR

P. IORGULESCU-YOR : DIN PORT

In acest număr : N. N. TONITZA, LUCIAN BLAGA, SĂRMANUL KLOPȘTOCK, MIHAIL CELARIAN, EMIL ISAC, ARCEL ROMANESCU, SCARLAT STRUȚEANU, GH. BĂGULESCU, MARY COLERIDGE, SERGIU DAN, C. I. ȘICLOANU, ION CĂLUGĂRU, TANA QVIL, GH. CARDAȘ, ION OJOG, RUD. A. KNAPP, GEORGE PETRE, B. CECROPIDE, L. SADI IONESCU.

An. XLII, Nr. 37.

12 Septembrie 1926.

Lei 5.

VISURI

— MARIA —

Te-am visat copilărie, te-am visat scumpă Marie,
Visul mi-a clădit altarul, ce vieața dăramat.
Mi-a cântat din depărtare'n codru glas de ciocârlie,
Apele venind din munte ce frumos au murmurat !...

Ne duceam cu mâna'n mână, eu Satyr și tu o zână,
Mii de gînduri, rînduri-rînduri, pe șoptite ne-au urmat
Părul tău avea mirosul unui măr purtat în mână,
Și în ochii tăi albaștri, cerul serii s'a 'necat...

Te-am visat, mireasă albă, albă cum este mireasa
Ce se duce'n lumea nopții să renască dorul mort.
Lumina ființa-ți caldă, floarea, bradul, fruntea, casa,
Și purcă părea zâmbetu-ți prea de tot greu ca să-l port.

O, Marie, ciocârlie, primăvară, tinerețe,
Tot ce-a fost mai scump în lume, totul iar a re'nviat,
Și au revenit din viață palidele — triste fețe,
Căroro Mario — bună, tu vieața i le-ai dat'...

.....

Visul ziua îl destramă, și Maria iar' dispore.
Mă trezese simțind în mine, cum aluneci tot mai mult.
Moartea bate'n poarta vieții tot mai tare, tot mai tare,
Cum am îndrăznit în nopțe, graiul floarei să-l ascult ?...

EMIL ISAC

Mesaj către tratele mort

La goarna cocoșilor, în zi
s'a deschis lung coridor,
alb să străbați prin negre draperii
ca'n ilustrate bibliei englezești
confortabil rai s'auzi crescând
unde îngeri trec cădelnițând
glorioase miresme cerești.

Acolo, din cât ți-a rămas în memorie
falnic te-ai adunat din vis,
ai întâlnit prinții din cartea de istorie,
torțe-n beznă drumuri ți-au deschis.

Toți spun cum ai fost coborît jos,
mama ta nu crede, cu luminări
a plecat la cel mai aproape Christos.

Eu jur că te-ai dus în cer pe albe cărări.

SERGIU DAN

CAMELEONUL

— Nedumerirea unei lăuze —

Salonul este înalt, adânc și alb, tăiat în două de minaretul pendulei în care plânse vremea și dureea. Ferestrele largi și ocupă aproape un părete întreg și în oglinzile cărora se resfrânge deodată, într-o macabră ironie, tinerețea și prietăria de afară și suferința și desnădejdea dinăuntru, întocmesc un șaseu gigantic în rama căreia se înfinge podoba verde a parcului de din dosul spitalului. Nirna mirodeniilor florilor care năvălește prin perdelele de dril, tae îngreșoasă de acid-fenic a salonului, înbălsăvând nările bolnavilor. În umbrela unor ute, fulgeră strașina de zinc a disecției.

fund, printre nițele sfioase de tubeze, se strecoară juguinul de ardezie al optniței capelei, din piscul căreia se alță, dreaptă și imobilă, lumina de aur a crucii într'un colț e un paravan de ceolid alb, în dosul căruia sunt înghesuite,

grabă, până să fie svârțite dimineața, ară, la disecție, bolnavele cari își dau irșitul noaptea, târziu. În pertele răsăului o candelă care nu se stinge nicicată înroșește crinul alb din icoana Bui-Vestiri. La căpătâiele bolnavelor mai dare de mână, al acelor ce au în oraștea lor de mână, de compătimitire sau atenție, plâng continuu flori ofilite

sezon. Doamna Profetha, supraveghearea, ne păstrează cât e ziua de mare, mbetul ei regese de bunătațe, tivit de nițele bonetelor ei albe ca smântâna, cari îi așează pe figură, o aureolă de iniță jertfire de sine, de înaltă și înmnezeită abnegație, de puritană și nță îndatorire sufletească. Într'un colț, r'o cabină cu pereții de olandă, este eușul gardianeii care horcăie ziua coșită de insomnie, iar noaptea străjute accesele, toarnă untdelemn în caudă, și anunță preotul pentru sfânta înfrățanie, când vre-o bolnavă cere cu ce preț să se împace cu Dumnezeu. ctoarii se abat rar pe dinaintea noastră, treacut vorbind între ei, neluând boltele în seamă, ba chiar privindu-le u-

, pândind numai... cazurile interesante pâlăvrăgind asupra lor îndelung, în a, afectuos, amestecând printre de-nstrările lor savante, hohote aristotice de râs, baricadând culoarele și ând astfel ca infirmierele să ocolească til și dureros cărucioarele de gumă cari operatele mor pe jumătate. Toată lejdea este în doamna Profetha a că-experiență spitalicească de mai bine treizeci de ani, i-a creiat în societate, na unei doctorițe, iar în lipsa ei, „meul“ cel mai apropiat de noi este somnoasa Vecera, gardiana cu ochii bobo-

Cam acesta este decorul în silnăcia uia ne duncăm ceasurile așteptării înătoșirii sau a târgilor cari să ne tăcă mai târziu, dupe miezul nopții, e necropsic ca pe niște criminali execuți. Nota cea nouă, adusă de câteva în urmă, acestei spălăcite, infecte și ase atmosfere, este bolnava dela 5 din rândul întâiu al paturilor, dela uga spre dreapta, în numărând dela inea spre masa sfintei împărțășanii. A it cu o mașină închisă, a cărei trombi a pîruit îndată pe drumul din spa-spitalului, dispărând într'o fugă ioasă. Bolnava a fost lăsată o vreme arbă, apoi adusă aci de doi brancar-i. Nimeni nu a putut da vre-o lămu-asupra acestei muribunde de elită, chiar Pancotă cel mai flecar și cel bine informat dintre autopsierii. Hai-

nele cele scumpe cari parcă îmbrăcau distincțiunea unui paj înfrânt, au fost suite în podul spitalului și frumusețea înfiorător de pabdă pe care automobilul o lăsase în bătătura spitalului, a fost suită grabnic pe brațele de oțel ale celor doi brancardieri. Un intern proaspăt ras, s'a apropiat de capul de inger mort și palmele lui aibe și fine au desfăcut cămașa de mătase prinsă în nenumărate cordete roz și pe săniile căreia străluceau fluturi mari brodați cu aur. Bolnava a deschis jumătățile de jos ale ochilor, a oftat prelung, a făcut un semn nehotărât și pe buzele crăpate și înălbite, s'a așternut îndată desnădejdea unei suferinți ucigătoare. La căpătâiul ei s'a ridicat apoi, mai în urmă, un imprimat — un fel de buletin, antropometric adus de econom în virtutea aceleiași inerențe administrative care obligă la fel o cancelarie de spital ca și pe aceea a unei închisoări, ca și cum un bolnav ar fi un ucigaș și pe care stă scris cu litere grosolane: „tumoare anexială“. Din capul bolnavei a curs îndată părțile blonde, prelinsă din revărsarea de aur a părului și din care s'a desprins anevoios un splendid ad de os de sepie în care luceau lacrimi albe de pietre scumpe. În înserarea care infrumusețea înfiorător de nelămurit suferința din obraji bolnavei, a intrat, par-că fugărit, grozav de furtunos, de dezorientat și de turburat, un domn sedus de o frământare bizară, lăuntrică, sufocantă și care îi punea în întreaga lui înfățișare de fatalist desorientat, distincțiunea unui spadașin răpus, plimbând cu o mână o batistă scumpă cu care aduna de pe fruntea-i congestionată o transpirație precipitată, și într'alta ținând o pălărie umbrăoasă și fină care își lăsase conturul ei larg pe niște bucle visătoare, mutându-și privirile năucite, dela pat la pat și rememorând parcă conturul unei ființe scumpe, într'o amețitoare reverie, și pe care trebuia s'o

găsească aci. Doamna Profetha s'a scuturat din somnolența ei cronică explicând domnului că întrevederile nejustificate de considerațiuni cari vin în contact cu interesele bolnavelor sunt strict interzise. Musafirul și-a înclinat precaut înfățișarea-i de marchiz, trimise numărului 5 un salut cumpănit urmat de un zâmbet discret, în gravitatea căruia avu grija să și aștearnă toată tristețea sufletului său doborât și eși. Bolnava se împotrivi cu un suspin profund și supraveghetoarea își plimbă îndată mâna ei de sfântă peste fruntea pacientei împodobită cu inele multe de aur. O vreme trecu așa, în nehotărârea desesperantă a vieții de spital. Tumoarea anexială dela No. 5 se înrântățea. Un medic străin veghea zilnic la capul frumoasei întemnițate. Pachete voluminoase erau suite în fugă, pe scări, de brațele gratificate cu bacșisuri simțitoare ale lui Pancotă autopsierul. Pe poliția de fontă de deasupra patului se înșirau continuu, glastre, cadouri, pu-driere, medalioane, crini, nesesere, plucuri, buchete, panglici, embleme, biblouri, și felurimi de infrumusețări, afară de mezelurile și franzelele cu lapte pe care Pancotă le împărțea cu somnoroasa gardiană Vecera, deoarece „doctorul al mare“ face moarte de om când bolnavele calcă rigorile dicteii!

Intr'o zi a fost adusă la căpătâiul patului Nr. 5 între alte noi surprize ale consolării și... o fotografie în robă, pe care bolnava a pitit-o sub pernă, după ce mai întâi i-a sărutat mucavaua îndelung, stropind aripile fluturilor din pieptii cămășii cu lacrimi mari calde. Într'o după amiază bolnava fu operată de doctorul cel străin care risipi în sfârșit tumoarea anexială, în douăsprezece sonde cu materii purulente și în patul Nr. 5 zămbiră îndată razele moi și blânde ale soarelui în-sănătoșirii. La cancelarie se dete „ordin“ pentru desinfectarea vestimentelor de preț din podul spitalului. Portretul în robă se ivi atunci din nou pe strașina patului, cu îngăduința îngerească a doamnei Profetha și sărutări arzătoare acoperiră cartonul adorat. Capul de egumen al economului înbuibat cu dumicații dela gura bolnavelor, se ivi mironos, cu o-

D. GHIAȚĂ : BISERICA

MARY COLERIDGE

Regele a murit, să trăiască regele

chelarii pe nas, în pervazul salonului, așezând pe noptiera dela Nr. 3, hârtiile de eliberare. Dantelele fanate de etuva spitalului împodobiră la loc cu aceeași grație de heruvim, trupul anevoie împiciorog, al divinei operete. Bocancii de pușcăriaș ai administrației spitalului, fură înlocuiți cu pantofi cilibii de satin cu mari catarame de fildeș în scobitura căroră se prelinsese felin, gambele suple ca două condee de Toledo. Câteva nimicuri dragi de pe firida patului fură strecurate în sânul descarnat de zăcere și peste zvâcnăturile cărnurilor se înbuca părâind, jaclieta de amazoană, ale cărei reveruri prinse în bumbi de urmuz, se resfrânse până sub bărbie, acoperind fluturii cămeșii și aducând în pometele scurse ale bolnavet, flori oboșite de măr. O centură lumina întunecatul salonului cu fulgerarea orbitoare a gătelilor ei de bronz și pafdalele împreunându-și incuitorile, a căror apropiere reconstitua în scumpetea metalului, emblema unei adorațiuni idolatrizată în inporturbabila nepăsare a unui slinx în fața căruia dansa o Frinee, în presură marțial, talia de principesă a evacuatei dela No. 3 punându-i în priviri gravitatea siluetei ei de neam, o vreme frântă în așternuturile abia părăsite. Numult după aceea, cioclii Pancotă și Vecera, sătui de belșugul cartoanelor inpan-glicate cari s'au îngrămădit trei săptămâni dearândul împrejurul tumorii anexiale dela No. 3, coborau pe aceleași scări pe care se aducea sus, acum douăzeci și una de zile, în salonul lăuzelor, măreția unei regine a iubirei, detronată, pe bolnava din care doctorul cel străin reintrona cu douăsprezece sonde de puroi pe aceeași suverană a dragostei! O mașină sforăi în parcul necropsic și preoteasa iubirilor regești, alunecă din brațele Vecerei pe bicepsul de centaur al lui Pancotă, dispărând în cutia mătăsoasă a limuzinei și în fereastra căreia tremura fulgerarea de aur a unui... chipiu „nerăbdător” încercat cu galoane grele de fir!

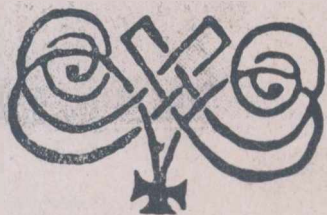
Matricolele spitalului au refuzat să înregistreze alte detalii.

Ne-am înălțat cu toatele în capul oaselor, privind aiurite împrejur.

Nu mi-am închipuit totuși că și durerea, — durerea călită în asuprurile „umanitare” ale unei case de sănătate, poate fi beneficiara luxului, a fanfaronadei și a necuviinței!

În lunga și atrofia noastră lăuzie a cărei resemnare crudă are cel puțin meritul străduinței unui „nou venit pe lume”, am văzut că la căpătâiul unei tumori anexiale a putut să se prosterne la intervale calculate, adorațiunea exasperată a domnului cu pălăria cea moale și fină și roba misterioasă de sub căpătâi, — care nu era a aceleia care fusese gonit de doamna Profetha, precum colonelul de infanterie nerăbdător, în fereastra limuzinei, nu era amantul îmbrăcat în robă și nici cel cu pălăria mare umbroasă și visătoare, — pentru preoteasa al cărei merit era acela al celor... douăsprezece seringi cu materii pulverente „selecționate” de doctorul cel străin.

ȘARMANUL KLOPȘTOCK

Nu prea era liniște în camera în care regele trăgea să moară. Oameni veneau și se duceau, strecurându-se înăuntru sau afară în vârful picioarelor, șoptindu-și în grabă unul altuia; și, când o mulțime de oameni nu are altă grijă de cât să facă șgomot cât mai mic posibil, rezultatul poate fi un fel de „mișcare”, pe care nervii oboșiți cu greu pot să o îndure.

Dar despre ce era vorba? Doctorii spuneau că el nu mai aude de acum nimic. De altfel nici nu se părea că ar fi în stare să înțeleagă ceva.

De sigur însă că hohotele de plâns ale frumoasei și tinerei lui soții, îngenuchiată lângă pat, îl mișeau mult.

Câteva zile lumina fusese cu grije astupată.

Acuma însă, în grabă, harababură, durere, nimănui nu-i trecea prin gând să tragă perdelele, astfel ca ochii oboșiți să nu fie orbiți de lumină.

Dar... despre ce era vorba? Doctorii spuneau doară că el nu mai poate vedea nimic.

Câteva zile nimeni, afară de servitorii săi, nu avu voie să se apropie de el pe când acum putea să intre care cum voia. Despre ce să fie vorba oare? Doctorii, spusese doar, că nu cunoaște pe nimeni.

Zăcea astfel de multă vreme, cu un braț afară pe cuvertură, par'că în căutarea unui lucru. Regina i-o lua într-ale ei dar mâna regelui nu se strângea în semn de răspuns.

În cele din urmă ochii și gura se închiseră și inima încetă să mai bată.

„Ce frumos arată”, șoptiră unul altuia.

Când regele își reveni, totul în jur era liniștit — minunat și fermecător de liniștit, și precum credea el, noapte încântătoare, noapte plină de farmec. Simțea o almare neșpusă, curioasă — se simțea par'că plutind. Camera era plină de parfumul florilor și aerul răcoros al nopții intra plăcut printr-o fereastră lăsată deschisă. Un rând de făclii de ceară împrescând lumină blândă ardeau la piciorul patului pe care el stătea culcat, acoperit cu catifea de sub care numai fața și capul i se vedeau. Patru sau cinci oameni fuseseră puși de gardă în juru-i dar și aceștia căzuseră morți de somn.

Era așa de adânc simțământul de mulțumire pe care îl încerca încât nici nu îndrăznia să se miște. Și nu se mișcă eliar deloc până când ceasul cel mare al palatului nu bătu ora unsprezece. Atunci se ridică, râzând fericit.

Își amintea cum atunci când începuse să-și piardă conștiința și el își adunase cele din urmă puteri într'un ultim și pasionat apel în contra nedreptății ce i se făcea luându-l din lume tocmai atunci când lumea avea mai multă nevoie de el, auzise un glas spunându-i:

„Îți voi da încă o oră după moarte. Dacă, în timpul acesta vei putea găsi trei ființe cari să dorească să mai trăiești, trăiește!”.

Aceasta era ora sa, ceasul pe care îl smulsese morții. Oare cât să fi trecut deja din el?

Fusese un rege bun; lucrase zi și noapte pentru supușii săi, n'avea de ce să se teamă; știa că era foarte plăcut să trăiești, cât de plăcut însă n'ar fi putut spune fiindcă, să-i dăm dreptate: n'a fost niciodată egoist; îl întrista mai ales gândul că pleacă înainte de a-și isprăvi opera.

Cu toate acestea, în timp ce părăsea camera în care paznicii săi dormeau lucrurile îi păruă întrucâtva schimbate. Gândul arzător al nedreptății dispăruse acum când se gândia mai serios la asta, văzu că foarte puțin lucrase până acum. E drept că el făcuse tot ce-i sta în putere, dar se găsesse mulți oameni n'bucați în lume, și lumea era mare, foarte mare i se părea acum. Fiecare lucru era cuse par'că. Își iubea țara și căminul așa de mult ca și altă dată, dar în noaptea i se păruă că ele trebuiau să plece odată cu el; și acum constată, totuși toate erau încă neschimbate.

Afară, se opri un moment, neștiind încotro să meargă întâi. Spre regina, n'avea gând să se ducă. Spre mare, n'avea vrut s'o vadă până ce nu o va putea strege din nou în brațe și va schimba lacrimile ei de durere în lacrimi de bucurie că a revenit la ea. Dar, în definitiv, mai avea decât o oră de așteptat. Într-o oră orologiul castelului să bată mie noaptea, el va fi din nou în viață și își aminti de aceste lucruri ca de un vis.

Și ofta gândindu-se la aceasta. „Toate acestea au să se repete în bună zi” își spuse, reamintindu-și ultimele clipe.

Cât pe-aci să se întoarcă spre patul care îl părăsise de așa de puțină vreme.

„Și totuși, niciodată n'am făcut ceva împotriva fricii” zise regele.

Surădea gândindu-se la termenul de vențuniu. Orașul lui era înainte-în bătaia lunii.

„Aș fi putut să găsec trei mii tot de ușor ca și trei” își spuse; „Oare ei nu-mi sunt prieteni?”.

Pe când eșia pe poartă, văzu un copil stând pe trepte și plângând de țig și se pe înima.

„Ce țig s'a întâmplat, micuțule?” întrebă scutinelă, oprindu-se un moment.

„Tata și mama s'au dus la castel, ființa a murit regele”, suspină copilul, „și s'au mai întors acasă; și mi-e somn foame! N'am mâncat nimic, și păpămea s'a spart. Oh! Ce bine ar fi să iasă regele!”, și copilul spunând aceste izbucni în hohote de plâns. Nu puțin înveseli regele.

„Iată deci prima ființă care mă răsuflă!”.

Săracul copil! Mult i-ar fi plăcut să se sculeze pe copil, dar acum avea cu alte gânduri. Mergea spre casa prietenului său cel bun, omul pe care îl iubea mult ca pe ceilalți. Un fel de bucurie răutăcioasă îl cuprinsese gândindu-se la tristărea adâncă în care îl văgăși.

„Sărmane Amyas” zise. „Eu știu că fi simțit în locu-i. Sunt fericit că n'au dus el înaintea mea. N'aș fi putut suferi pierderea lui!”.

Când intră în curtea casei prietenului său, lumini alergau de colo până colo erau înșeuși, o atmosferă de activitate grabă în toate părțile. Oriunde se ducea nu putu să vadă fața care îi era așa cunoscută. Intră pe ușa deschisă. Prietenul său nu era în sală. În zadar cercetă camera după cameră: toate erau goale. Împrescând deodată groaza. Nu cumva A a murit de durere?

Ajunse în cele din urmă la un apartament mic, retras, în care multe ore de lucru, au petrecut împreună dar prietenul său nu era nici aci, cu că judecând după aparențe, pare că case de curând. Cărți și hârtii erau

căștiate pe jos și bucăți de geam spart
opereau dușumeaua.

Un tablou mic era aruncat la pământ.
Regele îl ridică, și recunosc în el o
iniatură a sa, a cărei ramă se rupsesse
cădere.

O lăsa să-i cadă ca și cum l'ar fi fript.
Focul ardea bine, și fragmentele unci
risori pe jumătate distrusă zăceau, ne-
nsumate încă, pe galeria sobei: Serisul
i. O ridică repede, și văzu că era ultima
crisoare, cuprinzând amănuntele unui
an la care ținea mult. D'abia le arun-
se îndărăt în foc când, două persoane,
doamnă și un bărbat, intrară în cameră,
orbind între ele. Erau încălțați cu cisme
și pînteni ca și cum veniau de departe.

„Unde e Amyas?” întrebă el.

„Fără îndoială, a plecat să ofere servi-
ile sale noului rege” spuse doamna. Sun-
m, cum și dumneata îți închipui, foarte
grijați. Noul rege nu are principii ridi-
le ca predecesorul său, pe care, vă asi-
ur, îl ura din toată inima. Favoarea de
re s'a bucurat până acum Amyas o să-i
e o piedică bună la curtea cea nouă. Un
cru mai sper: că va isbuzi să ajungă la
up pentru ca să-și îndrepte situația. El
ate, prin credință, să dovedească că de-
proba în totul reformele absurde pe
re fostul lui „stăpân” era pe cale să le
făptuiască. E drept, că ținea mult la el;
r trebuie să ne gândim la noi, știți. Oa-
enii de rangul nostru n'au timp să fie
ntimentali.

A plecat aproape imediat după moartea
gelui.

Îi trimis suita după.

„Minunat”, spuse gentlemanul, în care
gele recunosc acum pe unul din am-
isadorii săi. „Il voui urma de îndată,
cel biet băiat nici idee n'avea despre
olitică. M'a silit să încheie o pace care ar
ost dezastruoasă din toate punctele de
dere. Din fericire, o să avem acum fără
ar și poate război. Înaintările în armată
fi rămas baltă dacă ne luam după el”.
Regele nu mai rămase pentru a nu mai
izi.

„Mă voui duce la poporul meu”, spuse
„Et cel puțin nu au nici un interes să
pună bine cu succesul meu. Acesta
ate cel mult, să le ia ceea ce eu le-am
it”.

În drum auzi ceasul bătând primul sfert
e oră”.

Era, într'adevăr, un rege bun, cunoștea
umul chiar prin părțile cele mai sără-
cioase ale domeniilor sale. Fusese pe-
olo altădată, des de tot, fără să fie cu-
osecut de cineva; mizeria pe care o vă-
tise prin acele locuri îl mânuise și hotă-
se să încerce să facă ceea ce niciodată
înă la el nu se încercase.

Nimeni la palat nu știa de unde luase
frigurile groaznice cari l-au doborât.
demnat de un gând dușman lui însuși,
luă drept spre mahalaua aceea.

„N'or să-mi mai facă vreun rău frigu-
le” spuse el rîzînd. Casele erau tot așa
de dărăpănate, oamenii bolnăvicioși și
urdari ca totdeauna. Formau cete-cete
e străzi, deși era târziu, flecărînd. Vor-
lau de el. Numele lui era pe buzele tur-
tor. Amănuntele asupra bolii sale și
na probabilă a funerariilor lui păreau
i interesa mai mult ca orice.

Cinci sau șase bărbați beau la o masă,
itr'un local cu faimă rea. Se oprî să
rîndă conversația.

„Si pe deasupra, am scăpat de el” spuse
nul din ei pe care îl cunoștea bine”. Ce
los avem noi dela un rege care totdea-
na mai bine cheltuește un ban mai mult
ecât să ajute cu el pe cineva? Nu spri-
nești comerțul nu îl ai. Tovarășul cel

Cuprinde-o strâns cu nervi topiți în voluptate,
Ca pe-o femeie, 'n braț de mușchi și vine, noduros
Și în crispări nervoase-i sugă sângele vâcos —
Fricoși doar pustnicii au scornit că sunt plăcerile păcate,

Viața izbucnește'n mistuirea forții —
Nu o căuta ascunsă'n dogme și'n probleme.
În glasul tău să chine străvechi blesteme
Și gându adânc nu-ți fie spasm de frîca morții.

Se scurge viața pe la cofituri de drum
Și o absorb avid adâncurile prin pustii —
Trăcești pierdut o clipă între două veșnicii,
Înceagă din plămada de speranțe și-amintiri pe-„acum”

Târziu, când trupul stors și s'a'nchireit,
— Odihnă caldă în culcușul moale —
Îți pune căpătâi un braț și liniștit
Adormi în cripta gândurilor tale.

C. I. ȘICLOVANU

nou e cu totul altfel. O să avem în curând
treburi bune de făcut.

„Sigur!” „sări un altul”, era un tip în-
gâmfat își vîra nasul în toate și veșnic
ne tot spnea că e bine să avem case cu-
rate și altele d'astea. Cu ce drept se a-
mesteca el, aș vrea să știu?”

„Jos cu toți regii! interveni un al treie-
lea; „sau dacă îi avem să se poarte altfel.
Să fie, colo un băiat tânăr, curajos, și care
să poată să deosebească un vin de Porto
de unul de Xeres.

„Voia să desființeze pedepsa cu moar-
te el de colo!” strigă un al patrulea”.
Credea că o să tragă mare folos de pe ur-
ma sărmanilor pușcăriși, gîndesc? As-
cultăți-mă pe mine; trebuie să fie vreun
plan la mijloc.

Nu ne îngrijim „noi” așa de mult de
viața supușilor noștri fără câștig, nu”;
această părere toți ceilalți o împărtășiră
din toată inima. Ceasornicul bătu din nou.
Regele se îndepărtă; simțea că o ploaie
de insulte venite din partea vre-unui duș-
man ar fi pentru el acuma un balsam mi-
nunăi.

Intră în închisoarea statului și se în-
dreptă spre celula condamnaților. Pe
deapsa cu moarte nu fusese încă desfiin-
țată și în această clipă fu foarte vesel că
aceasta nu se întâmplase.

Celula era ocupată numai de un om cu
privirea rătăcită, care seria găbit pe ge-
nunchi.

Regele îl mai văzuse o singură dată și
il privi acum curios.

Nu peste mult intră temnicerul, și odată
cu el și primul consilier, un bărbat la ca-
re fostul lui stăpân ținuse mult și-l sti-
mase. Osânditul își ridică ochii.

„Măine n'o să mai fiu”, spuse el. Apoi
speriat parcă, de a nu fi părut că îi e fri-
că, adăugă „dar sunt gata în orice mo-
ment. Pot să vă rog să dați această scri-
soare soției mele?”

„Regele a murit”, zise primul consilier
grav.

„Execuția s'a amînat. Majestatea Sa,
Regele actual, are alte vederi. După toa-

te probabilitățile, mâine vei fi pus în li-
bertate”.

„A murit? spuse omul privind zăpăcit.

„Mort!” zise primul consilier, cu tonul
grav ca al unui întreg consiliu.

Omul se ridică, trecându-și mâna pe
frunte.

„Domnule” spuse el cu căldură, „Eu îl
respectam, Pentru că deși era rege pe mi-
ne m'a tratat ca pe un boier.

El, deasemenea, avea o soție tânără.
Sărman prieten, ce n'aș da să-l văd din
nou în viață!”

Și în timp ce vorbea ochii i se umplură
de lacrimi.

Al treilea sfert bătu când regele părăsi
închisoarea. Se simți nespuse de umilit
Mila dușmanului său era mai greu de su-
ferit decât batjocura prietenilor. Ar fi
preferat să moară de o mie de ori decât
să datorească viața unui astfel de om. Și
totuși, pentru că el însuși era nobil, nu
putu decât să fie mulțumit că găsea noble-
țe la alteineva. Își zise că tot ceea ce fă-
cuse până acum nu era mare lucru. Își
revizui situația în chip puțin mulțumitor
pentru el. Afecțiunea pe care cu atâta în-
credere se bizuise nu era decât un vis
Oamenii pentru care el lucrase cu tra-
gere de inimă nu erau încă pregătiți pen-
tru propria lor îmbunătățire de soartă.
Un copilăș prostuț, un dușman generos, a-
ceștia erau singurii lui prieteni. Și la ur-
ma urmei, la ce bun să mai trăiești? N'ar
fi mai bine să se întoarcă liniștit și re-
semnat, fără a se mai trudi încă? Își în-
vățase lecția; putea „să doarmă și să se
odihnească în pace”. Eternele puteri ce-
rești se arătaseră. Ce să mai sperî când
fiecare om e o minciună. Amărăciunea
trecuse; i se păru că vede limpede.

Nori grosi acoperiseră luna și frigul îl
pătrunse. Și peste toate un simțământ de
singurătate de nedescris îl cuprinse, și ini-
ma i se strîns. Nu era într'adevăr ni-
meni care să-l iubească — nimeni? Ar
fi dat orice în clipa aceea pentru o privire,
un singur cuvânt de dragoste adevărată.

Muntele

Leagăn de stânci, misterios
ce taină adâncă aprinde pe văi
sufletu-ți aspru, sufletu-ți ros
când liniștit și departe ne porți
până la albele cerului porți...

Negru adăpost
casă de gânduri și de primejdii grea:
pe Dumnezeu nu-l ajungi nicăieri
oricât ai căuta.

Bradul ureă muntele
neobosit și el pelerin
înfășurat în lungă lui manta
iată, unul... și încă unul... mulți,
cine-i mai știe!
așteaptă toți la poarta cerului — vecie —

Și în uare cântă muzica vecinica poezie
Marșul Nupțial de Lohengrin.

TANA QVIL

Doria, cu setea unui bolnav, să aibă o iubire, sigură.

Ii mai rămăseseră puține clipe. Cum putuse răbda atâta vreme? De soția sa, cel puțin, era sigur, și în ea era lumea toată. Și gândul acesta îl întări și consolă, certă — și chiar aproape uită — restul. Cu toate acestea curajul îi slăbise, căci, înaintea ușii camerei în care locuia soția sa el esită să intre. Dar dacă, aceasta deasemenea era o iluzie? N-ar fi fost mai bine să se întoarcă înainte de a se convinge?

„Ci până acuma încă n'am făcut ceva de frică”, spuse regele.

Soția lui sta singură lângă foc, cu fața întoarsă, și părul ei cel lung căzut în juru-i ca un văl. De cum o privi, îl fulgeră gândul muștrării față de el însuși. Cum a putut vreodată să se îndoiască?

Avea un inel pe care îl dăduse ei — un inel pe care ea totdeauna îl purta. Lumina schinteia și fășnia din bijuterie. În afară de aceasta, nimic nu era strălucitor în cameră.

Doria din suflet să o mângâie. Se miră de ce o părăsiseră toate doamnele ei de onoare. Sigur una din ele ar fi putut să rămână cu ea în această primă noapte a durerii ei.

Părea a fi pierdută în gânduri. Dacă ar vorbi numai sau l'ar striga pe nume!... Dar ea tăcea.

Un sgomot ușor făcu pe rege să tresară. O ușă secretă, de existența căreia el gândea că numai el și cu regina lui au cunoștință se deschise în perete, și un bărbat apărui înaintea ei.

Ea își puse un deget pe buze, ca și cum l'ar fi sfătuit să nu facă sgomot, și apoi se aruncă în brațele lui.

„Ai venit”, zise ea. — „Oh, sunt așa de fericită! A trebuit să-i țin mâna când a murit. Mi-era frică să stau aci singură. Mi se părea că sufletul lui se întoarce, dar el n'o să mai vie niciodată îndărăt. De-acum veșnic fi-vom fericiți” și scoțându-si inelul din deget, îl sărută, lacrimând, și îl dădu lui.

Când miezul nopții bătu, păzitorii se deșteptară tresărind când văzură pe rege nemșecat și înepenit, ca și mai înainte, dar foarte schimbat la față.

„Nu trebuie să mai lăsăm pe regina să-l vadă” spuseră ei.

(Trad. din englezește de)

TRAIAN ȘTEFANOVICI

DAIMONION

de LUCIAN BLAGA

X. INTRE INTUIȚE ȘI RAȚIUNE

În teoria pe care Schopenhauer o face asupra geniului se reflectează ca într'o oglindă diformantă calitățile și defectele acestui gânditor, care cu o dezolantă întârziere pentru el și-a știut totuși asigura o faimă de modă de câte-va decenii. Schițată din libertatea înaripată a unei veritabile inspirații, teoria sa poartă încă urmele acelei pedante pasiuni, ce-l caracterizează de a prefăce capriciile inspirației în necesități de sistem. În orice caz el e cel mai subiectiv dintre toți gânditorii cari s'au încercat să determine ființa geniului, și tocmai el vede în geniu obiectivitatea prin excelență. După Schopenhauer, omul pus în fața lumii problematice din preajma sa are două posibilități inegal de rodnice, de comunicare cu ea: una mai mult exterioră, prin mijlocirea inteligenței, a rațiunii, care încorsetează aparențele fugare ale lumii în cele câteva forme ale motivațiunii (înșelăciunile Mayei), — și una mai interioară prin mijlocirea intuiției, care prinde lumea în întimitatea ei mai presus de timp, de spațiu și de cauzalitate. Intăiul fel de cunoaștere stă în serviciul voinței de a trăi, și produsul ei cel mai nobil e știința (și filozofiile de obârșie aristotelică). Al doilea fel de cunoaștere se emanează de sub dictatura voinței, devenind pură contemplație obiectivă a esențelor cosmice: produsul său e în primul rând arta, și filozofiile cu afinități plastice. Intelectul e discursiv și înaintând dela un punct la altul nu e nicodată satisfăcut de surprizele momentane ce i le oferă părolnicul spațiu și părolnicul timp. Intelectul angajat într-un conflict irațional de imbolduri obscure, vede interesant, întrucât e în imutabilă dependență funcțională de voința inerență tuturor existențelor. Intuiția e pre-tutindeni la țintă întrucât s'a lăpădat de tirania voinței. Intuiția vede desinteresat și deci, după credința lui Schopenhauer, obiectiv. Ea pătrunde în esența metafizică a lumii și contemplează formele primare de veșnică manifestare ale acesteia: ideile platonice, protuberanțele de linie elegantă ale lumescului soare întunecat. Geniul e definit de Schopenhauer prin acest dar al intuiției, care ca fel, ca origină și posibilitate se împotrivesc oricărei raționalizări. Fieșul foiltonist filozofic Schopenhauer are meritul de a fi arătat ca nimenea înaintea lui prăpăstia de netrecut cu nici o punte între intuiție și rațiune. Acesta e de altfel punctul rodnic care în teoria sa despre geniu cucerește mai mult. Geniul ca dar al intuiției iraționale a devenit o monedă curentă, și cuvântul de argint impregnât cu efigia acestui vag și sugestiv înțeles a intrat în dicționarul internațional al tuturor literatorilor.

La Schopenhauer sensul cuvântului e însă destul de inellegant îngreuiat încă de câteva prisosuri culturoase pe cari geometria „sistemului” filozofic i le adaugă complicându-le. Fără îndoială a hotărnicii geniul exclusiv prin contemplarea obiectivă a ideilor platonice denotă o lipsă de criticism vrednic de-un metafizician. Schopenhauer era aproape superstițios convins de realitatea ideilor platonice ea corsete de obiectivare ale voinței universale. Prin urmare a definit geniul prin suprema obiectivitate pe care în cadrul sistemului său de gândire și-o putea imagina. Nu se gândia că ar

fi cu puțință ca într'o frumoasă zi să nu mai creadă aproape nimenea în idoli platonici, prin ceace s'ar compromite iremediabil și credința în „obiectivitatea” geniului. Nespus de puțin prevăzătoare ni se pare încercarea schopenhaueriană de a determina geniul în funcție de-un accident filozofic ca „ideile platonice” și condiționarea implicită a geniului de existența sau neexistența acestora. Pe cât de adâncă și de sugestiv e înzestrarea geniului cu darul intuiției iraționale, care poate să fie și fictivă, imaginară, creatoare, subiectivă, tot atât de strămtă și de pedantă e îngrădirea lui în contemplarea obiectivă a ideilor platonice (Goethe, gânditorul cel mai lipsit de șura greoaie pe care un sistem o adaugă totdeauna unei idei, a întrebunțat cuvântul „geniu” în înțelesul de facultate a intuiției mai presus de orice raționalizare. El dă intuiției geniale caracterul de creație, spre deosebire de Schopenhauer care vede în ea „obiectivitate”).

Ca să se vadă de altfel excesul de subiectivism, de care cu toate acestea e capabil Schopenhauer, mai amintim că el atribuia „geniului în genere” propria sa, faimoasă și caraghioasă sfială de matematică. „Experiența a verificat, spune el că marile genii în artă nu au nici o înclinare spre matematică. Încă niciodată un om n'a excelat în amândouă. Alfieri povestește că n'a înțeles niciodată măcar propoziția a patra din Euclid. Lui Goethe i s'a reproșat cu prisosință lipsa de cunoștințe matematice de către vrășmașii neînțelegători ai teoriei culorilor”. (Die Welt als Wille und Vorstellung, pag. 257 Ed. Recl.) Am arătat și noi în altă parte („Fenomenul originar”) că sfiala de matematică caracterizează aproape fiziologic o serie întregă de remarcabili gânditori, de unde firește nu urmează deloc că matematica ar fi prin firea și structura ei antigenială. Ajunge să amintim câteva nume de rare spirite în cari arta se închiagă în prețios aliagiu cu matematica: numele unui sfânt și echilibrat artist și inginer ca a lui Lionardo, numele unui gothic beat de geometrie ca Dürer, numele unui contemplativ spiritualizat prin teoreme ca Paul Valery, pentruca să amănțească în rușinare orice presumpție de inconciliabilă nepotrivire între noțiunea de artist și aceea de spirit matematic. Și pe urmă însuș Platon, gânditorul ideilor văzute cu ochii, la cari se referă neobosiți adversarii abstractului discursiv n'a fost oare între altele și un strălucit caș matematic? N'a avut el oare dincolo de matematica plastică a antichității geniala intuiție a algebrei viitoare?

Geniile cu sfială de matematică între cari se înșiră și Schopenhauer, confundă prea mult fășnirea creatoare de forme a matematicii cu sterilitatea logice. În timpul său nu putea încă să știe că invențiile mari în matematică reprezintă fiecare un impuls primar de zămislire, în multe privințe înafară de logică. După ce Newton și Leibniz au creat calculul infinitesimal s'au ivit o seamă de obiceiuri, nici astăzi încă definitiv înlăturate cari, demonstau iraționalul creației lor (Orice începător inițiat în matematica superioară știe bună oară că infinitul mic e luat când egal cu o mărime, când egal

Miliardarii din panoptic

de ION CALUGĂRU

micii mei, nimeni n'a vărsat la răstii praf de diamant și prundiș de aur.

Alătoriam fără destinație. Descopem că se poate fugi de sine însuși, te uita ca pe o monedă într'un buzunar, înfățișat de luciditate, ascultam dela alina de la o terasă: vreme sunând în spațiul răsunat, curgând troene prin uii cerebrale, expresul plescăind unim — Marți, Miercuri, Joi, zile de scurdurată — pașii pădurilor, alergând unim cu sprinteneală de prepelițe... profuziunea de muzici, trupul se utilizează, între curenții violeți, surprind noapții, și cerul rozătoare pentru e, spiritul sburdă.

rusc trenul a stopat în gară. Prin cețuri și împăienjeniri, ochii surdă trei pete concentrate.

- Ești curios s'affli scopul celor trei? m'am întrebat cu politeț. — Destinul pe geam, mai ales că în vis trupul amă, sau orice materie ductilă, după ferință. — A! trei mineri cu pipe de oțel! — o vedenie care te amețește cu os de coac și cauciuc încins.

- Priviam Siretul și gândiam : de s'ar i aceste ape cuminți și fără pretenții, fabricii de prese hidraulice, ce plaje nisip și fete goale, ce cuburi de zid ar iri... Pe unde-i tăcere ar vâjâi turbine trice, ar mișuna norod, s'ar auzi glafierului mănuit de om... Dar avem o operire mai mare...

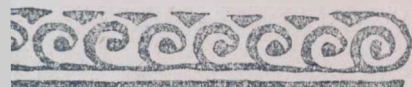
- Amicii mei, deși nu pricep nimic din l vostru, nu greșesc când spun căți operit o mină de aur?

- Dimpotrivă! Pământul s'a stârpiț: st cu omul ca doica : il alaptă până'l ră. Scurmă acum până în inima iai, nu mai găsești nimic. Strădania și unea mai află aurul și belșugul pitit inghere. Numai croerul înjeleptulu luce — ai văzut flacăra de oxigen? i smulge întunecimei adevărul as. Nouă ne-au spus camarazi belgieni : rupe floarea de ferigă în noaptea Sâmbziene le ia dracilor comorile pră-

Teriga e, după cât știu, plantă crip-mă!

Păi, de aceia ne-am și hotărît. Trule dobitoc, domnule Calugăru, e pen-motor. Dece s'ar canoni oamenii și trăi ca păsările?

Tezele de ferigă sunt în crâng. De trei

ero! Astfel de fapte ilogice *) numă-matematica între trucerile ei). Supra-ful, ilogicul, antilogicul — devin ast-prin faptele unor genii inspirate, is-e creatoare și în matematică.

oare ce-ar fi spus Schopenhauer da-in întâmplare ar fi știut că Descartes, din cel mai de seamă inventatori de trucții matematice, a fost un calcu-ri nu tocmai așa de strălucit pe cât crede? Poate că ar fi revenit naiv făcut asupra teoriei sale despre genialitatea matematicii.

LUCIAN BLAGA

Vezi : H. Vaihinger, Philosophie des ob.

noapți pândim : să vie diavolul să descue farnecele. Peste două ceasuri vine — suntem anunțați — Scaraoschi să înclee florile în măduvă de bivoliță... Ar trebui însă să fim patru ca să biruim ispitele lui...

— Amicii mei, eu sunt nebun, voi de-a-semeni. Nu m'am confundat încă cu nebunia voastră, dar mă va molipsi desigur — ce ar fi să mă luați cu voi?...

— Ai jurat sub tufani și ai suflat asupra vântului să orbească, șerpăria de drați?...

— Nu — dar se poate? Spuneți însă — vreau să fiu cinstit — că e nevoie de patru... cu eu amicii mei, sunt o clădire în multe etaje, cu apartamente închiriate forjat.

— Nu-i nimic. Chiriașii crapă de groază, când au să-i supună la cazne diavolii.

Pornim peste privești ca pinguinii. Iazuri de ghiață își înalță trupuri de pește, pește cu glas de clopot, care sună după noi: gaște frunzăresc durerile atmosferelor, se oprește la o foaie pe care o pipăie ca orbii, repetă în cor, apele cântă fals... o flotilă aeriană de drați acrobați face looping, catări speriați s'au înălțat călărind pe sârme de telegraf, mânji gonesc, copite ciupesc sârmele, sunete se împart automat ca bomboane de mentă, vântul s'a aprins violet — subtil suspina orchestra stălpilor de telegraf, în goana șoselelor...

— Prieteni, vă spun drept, muzica e incompletă cât lipsește primadona...

— Taci! nu spune vorbe de rușine. Cădem și ne prefacem în mătrăgună, dacă ne gândim la mueri.

Mă supun. În ascensiune, desfercăm vămile, văzdubul. Până sus; ochiul urmărește linia conului străfulgerând ca un semafor. Plutim în cercuri late, late de sute de km. — ca vârstele copacului. Parcurgem cercul târzelor tocite, fără vibrare; cercul muerilor svârcolite în delicii: cercul fetelor bătrâne cu sentimentalitate desicată da tălpi — în sfârșit, cercul celest suprapus peste întuneric. În acea lumină de toamnă precoce, cu funigei dulceață mălăeșă e un cerc zugrăvit cu relieful. Turle se gonesc și-si frâng crucile, popi poartă planete cu cruci, în sacra dreaptă și flanele ca pieile de zebra. Stau încremențiți. Un viraj : Suntem iar pe pământ.

— Am trecut, fraților, cu bine de întâia ispită. Dar ce facem mai departe? Cel mai bătrân dintre mineri se propuse avangardă, să ne evite surprizele neplăcute. Eram gata s'admit. Din principiu, nu contrazic. Al doilea minier își simți însă bravura jignită de curajul confratelui.

— Nu! nu se poate. La mine, pisica nu mănâncă oțet și buza calului n'o cos cu sula. Toți patru sau nimeni!

— Prieteni, de ce să ne certăm pentru poteoave? Unul din voi doi are, desigur, dreptate, și acela sunt eu, Văș sfătui deaceea...

— Nu e nevoie de sfaturi. Să pornim cu toții să nu ne apuce ziua.

Cercuri se indeasă mereu, concentric. Au culori de ciocolată, cafea, cafea cu lapte și produse industriale. O liniște suavă ne îmbie la melancolie. E marea ispită care te umflă și prăbușă.

Suprema tentație a viciului delicat și

Bunicii

O n'am uitat povestea cea cu zmei, Ce ne-o spunea în nopți de Sânt-Andrei! Tot ca atunci, mi-atarnă lacrimi de gene La amintirea tristei Cosânzene. Când ochii mei se'nchid sub vâl de seară Mă văd în casa veche dela țară, Și'n timp ce-afară se bocește vântul, Ți-aud așa de limpede cuvântul : „A fost odată, hăt, demult, demult...”

A Cosânzenei și-a lui Făt-Frumos poveste. Ca un copil cuminte eu te-ascult — Dar azi, bunico, și mai tristă mi-este

Ca Făt-Frumos pornii și eu în larg Cu piept de fier cărări în stânci să sparg Dar ținta mea, ascunsă stă mereu, Ca o fleană n'ntun castel de zmeu. Un bici de foc mi-e n'flăcărul dor Ce-mi mână pasul veșnic călător, Și gândul meu în goane nebunești E murgul furtunatic din povești... Mă duc așa, mă duc neîncetat, Iar viața, ca un zmeu înfuriat, Pela răsăruci de drumuri stă la pândă, Ca să mă prindă n lanțuri de osândă — Și Cosânzeana stă'n palatul fermecat Ce'n apa depărtării s'a nneecat...

Bunico dacă'n serile târzii Mai spui povestea asta la copii, Privește n locul unde stam de mult : Eu sunt acolo... stau smerit... și-ascult...

GEORGE A. PETRE

ucigaș. Iezerele somnului se turbură ca la vânat de pește cu dinamita. Descărcări de forțe electrice scântee albăstrii și, iată am ajuns — în sbor spiralat — aproape de piscul conului. Coloane în marș se îndreaptă împotriva noastră : infanteria dracilor, cu salturi de purici ; miriade, miriade de insecte negre, săltărețe ne înconjoară, tind să ne covârșească. O ascensiune nouă și vertiginoasă și pipăim cu creștetul capului vidul.. Vârful se deschide cu un rât de porc. Am înfrânt toate ispitele ! Uha ! un strigăt de triumf. Suntem miliardarii... Iată toate avuțiile neimaginabile încă ! — Dar unde sunt minierii — unde's eu ? O cataractă nedefinită ne înghite...

Noaptea de Sâmbziene, amicii mei, e noapte — pur și simplu — ca eri ca poimăine. Cerbul și-a lepădat poate coarnele, priveștele au năpărlit, visele au prins brumă... dar interior stăruie cu bătăi de ornice, ornice nenumărate, chiriașii. Noaptea de Sâmbziene nu-ți suprimă cele câteva suflete în plus pe care le ai.

ION CALUGĂRU

„Antiquitas Rediviva“

(Vremurile revin)

— Romanul credinței eroice —

de MAIORUL GH. BĂGULESCU

Soarele dimineței, dimineața păcii, ieși-se răsărind din adâncul mării; atmosfera era răcoroasă în timp ce nisipul dormea încă liniștit și rece nesupărat de vânturi.

Sunete de tuba, strigăte, curse de cai ce alergau într-o întâmpinare, salutară răsăritul, apoi, rând pe rând, cetele veniră să se așeze, din pounca lui Decebal, în jurul cortului.

Aici li se arată prietenia încheiată cu Histricenii.

Vestea fu primită cu aceleași strigăte ca și răsăritul soarelui.

După obiceiul dac, un luptător trebuia să meargă sol, pentru a duce vestea de cele petrecute, la tatăl Zamolxis.

Un dac de statură înaltă — pe brațele și picioarele căruia se ridicau mușchii bolovănoși, iar vinele gâtului păreau șopârle — cu barba încurcată și părul căzându-i inele peste umerii lași și aduși, se aruncă, din una din cetele mai apropiate, la picioarele lui Decebal.

— Stăpâne, atotputernice stăpâne, stăpânitor de la Tapae până la Tomis, îndur-te de mine și hotărăște să încerc eu drumul până la tatăl nostru al tuturor Zamolxis. Copiii mei te vor sluji cu credință, iar părinții mei, cât vor mai trăi, se vor ruga pentru fericirea ta.

— Așa va fi, răspunse scurt Decebal și uriașul Dac, transportat de fericire, îmbrățișă picioarele stăpânului.

Era acum nevoie de un luptător din cea laltă tabără. Nu fu nevoie să se arate decât în ochi această dorință, și din grupul celor trei Romani pași înainte fostul rețiar, însemnând spre Decebal frumosul și demnul gest al salutului roman.

Doă gladiuri și două scuturi de aramă au fost aduse. Pe arena unui cerc cu raza de zece pași avea să se desfășoare lupta.

Trei călugări din clasa Ctistelor, urmași de-ai lui Deceneu și Vesina, ridicați pe câte un scut sprijinit de suljele mulțimii, înălțară rugăciuni către atotputernicul zeu, după care lupta începu cu toată furia și brutalitatea atacului din partea uriașului dac — și toată mândria, siguranța în mișcări și liniștea rețiarului, înfruntătorul deprins al atător primejdii.

Roma eiselată în marmoră de Carara lupta cu blocul rudimentar al granitului carpatic.

Prăvălirea Dacului în atacul năvalnic era tot atât de puternică, pe cât de vioace era apărarea Romanului, urmată de fulgerul gladiului.

De două ori fierul Dacului în drumul spre pieptul Romanului întâlnise scutul, tot de atâtea ori scutul dac fu lovit în plin de gladiul roman.

Odată cu numărul loviturilor, mușchii și mișcărilor Dacului creșteau. În timp ce Romanul, ca un drumeț încercat ce pleacă la drum lung, prin mișcări cumpănite aștepta clipa în care dușmanul-uriaz, ar fi fost cuprins în lațul oboșelii.

Acesta, încercând lovitura lităritoare, năpustirea îi fu atât de năprasnică încât deluțându-i nici scutul și nici pieptul Romanului, potienindu-se, căzu într'un gemechiu.

Sângele ambiției încremenise în vinele Dacilor. Dintr'o săritură, adversarul fu lângă el, dar în loc de lovitura mortală, Romanul îi întinse mâna drept ajutor.

Gestul umplu de umire pe Decebal și de mândrie pe legionarul roman.

În strâmtul spațiu a câtorva pași — căci ambiția luptătorilor și curiozitatea privitorilor strîmțase cercul mișcărilor — lupta reîncepu. De data aceasta, afară de puterea mușchilor, toate celelalte calități de luptător erau, vădit, de partea Romanului.

O nouă lovitură încercată de colosul dac, fu zădărnicită de Roman printr'o săritură în lături, după care urmă răspunsul atât de repede și scurt în cât stăgă Dacului rămânând descoperită, primi o lovitură puternică de gladiu deasupra soldului stâng.

Lupta era deci terminată prin victoria Romanului.

Dar ca întotdeauna primele clipe de izbândă nu sunt decât începutul unei alte furtuni.

Întâmplarea făcuse, ca în fulgerătoare-i năvală, sfârșită prin lovitura hotărâtoare, gladiul dac să fi sgâriat întâmplător, brațul Romanului.

Focul luptei și primele clipe de victorie îi făcuse nesimțită durerea sgârieturii, dar sângele roșu venea să-i aducă vestea, dealfel fără însemnătate la început.

Decebal, apropiindu-se, sărută deoptrivă pe Dac și pe Roman.

Junius tocmai se pregătea să lege sgârietura tovarășului de arme, când fu oprit de șeful tribului:

— Zamolxis a voit astfel. Datina noastră nu dă voie să se lege rănile căpătat în astfel de lupte. Dealfel, totul este în zadar. Amândoi fericiții vor vedeachia astăzi pe marele nostru zeu, care se vîndura chemându-i la el — gladiurile a fost otrăvite!

Cuvintele acestea mușcară pe Junius mai puternic decât o împunsătură de sulje.

Credinciosul lui tovarăș, alături de care îndurase atâtea, avea să-l părăsească astăzi...

Umilul rețiar avea să rămână în răsăritul imperiului chezașic de credință și virtute romană.

În ochii lui Junius răsăriră lacrimi, ce adesea se văd în privirile caracterelor de oțel, față de durerea altora. În ochii luptătorului era senin și pace, semnul îndeplinirii datoriei.

Pe fața Dacului rănit, coborise razele unei lumini din altă lume și a unei furtuni negre.

Inconjurat de ai lui, cu ochii ațintiți spre discul soarelui, întovărășit de mulțime, fără să fie seamă de sângele ce-i curgea din coapsă, începu să cânte o rugăciune:

Zamolxis părinte,
Din înaltul ceului senin,
Apără Istrul de secetă
Și munții de prăbușire.
Apără Dacia de fierul dușman,
Și întinde, Divule, hotarele țării noastre
Atât, în cât fața soarelui tău,
De la Răsărit la Apus,
Să nu vadă alt pământ
Decât al urmașilor lui Deceneu.
Viața pe pământ ne este de-o zi,
Viața lângă tine durează o veșnicie.
Pe mulți fierul meu i-a trimis, părinte,

desen de I. STOICA

hotarele umbrelor negre,
nici odată, bunule Zamolxis,
am mințit, n'am băut vin și n'am înșelat
pe nimeni...

Din amforele mprăștiate, se ridica fu-
l mirositor de smirnă. Pe altarele înăl-
te, preoții aduceau sacrificii zeului.
mzetul se depărta din ce în ce mai
lă; mai încet, tot mai încet și mai rar
auzeau cuvintele Dacului.

Dehii i se împăejeniră, mâinile crispate
înfipse în nisipul încă neîncălzit de
are, capul îi căzu pe umărul stâng, în
up ce buzele tot urmau să se mai mi-
șe, pramărind pe atotputernicul zeu,
și Dacul încercă astfel cu trăsăturile
curiei pe față, isvorite din puterea cre-
ștei, peste care puterea otrăvii nu se
tuse astene.

Romanul rămase încă în picioare, pre-
blându-se liniștit și gânditor, prin
locul arenei.

Sănătatea dacică apărea în sufletul ro-
man cu atât mai înaltă cu cât mai adâncă
a prăpastia bolnăvicioasă a societății
mane.

Ei, Dacii, aveau un zeu, care-i făceau
moară cântând, și un Imperator ce lup-
și dormea în mijlocul lor. În sufletul
cât și în sufletul lui Junius pătrunsese
tăcute, un fel de teamă, că odată,
nd-va, puterea aceasta uriașă a barba-
or se va năpusti asupra Romei.

Rețiarul mai străbătu de două ori are-
, simțind că viața îl părăsește, el se
ri cu fața spre Apus.

Picioarele îndoite dela genuchi mai
cură doi pași înainte, apoi corpul cu
aful drept întins spre Vest se prăbuși
jărăni.

— Roma, Roma !

Era strigătul de alarmă al străjerului
la Istru.

— Roma !

cele din urmă clipe. Romanul ținuse să
urteze cu doi pași, drumul ce-l despăr-
a de Roma.

Sufletele a doi eroi plecaser împreună.
ducă, unul lui Zamolxis, altul lui Ju-
ter, vestea păcii binefăcătoare.

Impreună au fost îngropate și corpurile
r, în vârful movei din fața cetății. Pe
e mormântul lor, o stană de piatră pusă
e Junius și Histrienii recunoscători —
două zile după înmormântare — purta
scriptia :

XXIII JVNIE ANVL LXXIX
AICI ODIHNESC DOI EROL
VN ROMAN ȘI VN DAC MORTI PEN-
RV PATRIE.
SENATVS POPVLVSQVE HISTRIANO-
VM.

Mormântul era sigiliul pus pe tratatul
două nații ce doreau să trăiască în
ce.

Pax Vobiscum !

MAIORUL GH. BĂGULESCU

Puterea logice

de MIHAIL CELARIANU

Sunt un om nici cu prea multă fan-
tozie, dar nici prea logic. Am și oare-
care prezență de spirit. Nu sunt nici
prea inteligent, dar nici prea prost.
Cred, însă, că omului nu-i trebuie cine
știe ce minte, ca să poată trăi onest,
confortabil...

Cu toate cusururile și calitățile mele,
urmă răsădit prietenul meu Ermil
Georgescu, ezbutesc totdeauna să mă țin
binisor în societate; între spirite scă-
părate, găsesc și eu câte unul bun-
cel; când sunt între oamenii de fan-
tozie, am și eu contribuția mea de nă-
scoeri; între oameni proști, sunt și eu...
vreau să zic, înșfășit, că știu să ies
cu față curată din toate împrejurările.

Ei bine, dragă, cu un singur prieten
n'am scos-o nici odată la capăt în dia-
lectică; pot să-l și spun: Mircea Plo-
pescu. Nu-ți poți închipui cum găsește
omul asta, în orice împrejurare, în orice
dispoziție sufletească, replica cea mai
ingenioasă, pe care o lansează din fun-
dul convingerii, cu un ton covârșitor.

O sută de dueluri am avut până a-
stăzi cu el, fără să pot spune că o sin-
gură dată l'am atins și eu, cât de ușor,
cu toate că ceasuri întregi nădușeam,
încordându-mă să-l prind într'un mo-
ment de neatenție, de neprevădere, de
nesiguranță. Peste puțină! Ca și cum
mi-ar fi știut mai dinainte toate gân-
durile și toate întrebările, avea, pentru
fiecare, răspunsul prompt, rostit cu o
liniște și convingere omoritoare.

Orice vroiam să-i spun, era caraghios
de inutil. Și, ca să evit cel puțin o se-
ră întreagă de gafe și copilării ce tre-
buia să urmeze, la un moment dat tă-
ceam, tăceam, tăceam. — până ne des-
părțeam. Deabia atunci oftam și eu, u-
surat, dar cu o ură cumplită pe el și
cu un desgust penibil de mine însumi.
Până când, cu toate că altfel era băiat
bun, mă hotărî să-l evit. Și, de astă
dată fui eu cel care câștigă hătalia:
orice făcea, pe cine întreba, pe unde mă
căuta, nu era chip să dea peste mine:
îl învingeam prin absență.

Dar trebuie să știți că preponderența
mea nu ținu mult. Într-o dimineață, mă
sculai cam târziu și, după toate soco-
telile, nu mai puteam să fac ocolul zil-
nic, pentru a-l ocoli, în drum spre mi-
nister; așa încât, cu gulerul paltonului
ridicat, cu pălăria îndesată pe ochi, să
nu mă recunoscă, tăiai strada Petrescu
al doilea, direct spre tramvai.

Dar, „ce ți-e scris, în frunte ți-e pus!“;
— la cotitura cu bulevardul, Mircea
Plopescu mă înhăță de braț. Un fior de
frig mă străpunse, glasul îmi pieri, mă
oprii buimăcit, aruncând asupra lui o
privire spălăcită și resemnată, ca de
martir. El, însă, îmi surâse îngăduitor
(asta m'a nimicit totdeauna!), îmi dete
pălăria spre ceafă, îmi desfăcu gulerul
de peste bărbie, apoi mă luă din nou
de braț și... nu știu ce s'a mai întâm-
plat!... Eram zăpăcit! Uffff!... Ascultă
dragă, numai ascultă și să vezi dacă
nu-ți vine să te omori: Prima vorbă pe
care i-o spusei fu, foarte natural: bună
ziua!... Ce găsești dumneata fals, nepo-
trivit, în vorba asta? Ei, știi ce mi-a
răspuns? „Las' că asta știu eu! E
vorba ce te tot ascunzi de mine?“

Din primul moment fui uluit; nu vro-
iam, însă, în ruptul capului, să-l las în
apele lui:

— Mă privește! — i-o retezai, scurt.

— Dar crezi că asta e de ajuns?!...

Mă poftim de adaogă ceva! Și, cu
toate astea, făcui din nou uz de pre-
zența mea de spirit:

- Parcă... te-ai mai îndreptat...
- Ce, pân' acum eram strâmb?...
- Vremea s'a încălzit...
- Hm! (aci răsese) — suntem de acord!
- Dar tot o să mai ningă...
- Asta nu se poate preciza.
- Ai văzut că Rusia s'a făcut repu-
blică?
- Fiecare popor cu destinele sale!
- Ce mai faci, altfel?
- Nu mă vezi?
- N'ai de gând să te însori?!
- Asta numai Dumnezeu știe! Dar dum-
neata?
- Eu... eu... n'am... majoratul.
- Poți cere emanciparea.
- Dar îmi susțin familia...
- Găsești un colțisor, n'ai grijă, și
pentru nevestă!
- Viața e scumpă...
- Dar, dacă gătești în familie...
- Pe urmă... soacra...
- Atât mai bine: îți vede de copii!

Dă-mi un pahar cu apă, dragă, că nu
mai pot! Până la minister asta ne-a
fost conversația! Cred, însă, că e pen-
tru ultima dată! Ș... vezi bine care e
arma lui: numai cu logica te omoară!
Dar, de azi înainte, adio!... Nu mă mai
prinde!

MIHAIL CELARIANU

Gr. dina lui Teocrit

Doris

Se șterge'n noapte ultimul pătrar
și eu rămân cu stelele în mine;
vârtejul lor mă poartă după tine
și totuși mi-ești în suflet și tresar.

Din întuneric ochii tăi răsar
ca ochiuri de fântâni pe căi străine;
și frăgezimea ta pe buze-mi vine
prin păcla blondă-a prafului stelar.

Un pas de mătă a mișcat în umbră
și dintr'odată-ți simt statura sumbră
bănuitor cum lunecă la geam.

— O, lasă-mă să tremur.. Tu ești oare?
Vreau să te spal ca roaba pe picioare,
că tu ești pomul meu — și eu sint ram.

MARCEL ROMANESCU

Considerațiuni asupra catharsis-ului aristotelic

IV

Trecutul, după Freud, lucrează în prezent, sărind din inconștient peste șanșurile întortocheate ale preconștientului în conștient, așa în cât retroversiunea despre care am vorbit, este înregistrarea în prezent a glasului îndepărtat al trecutului.

Trecutul acesta este copilăria individului, sau copilăria omenirii întregi, și astfel derivarea prin sublimare prezintă o origină atavică foarte depărtată.

Freud a interpretat prin psihoanaliză viața socială a popoarelor primitive (*Totem et Tabou*), tr. fr. Paris 1924).

Plecând de la faptul, că primitivul cugetă sexual, de unde atotputernicia ideilor, de unde și convingerea sa, că poate domina natura reflectată într-o concepție animistă, Freud regăsește — după ce analizează tot materialul adunat de antropologii — Frazer, A. Lang, Wundt, Gillen, E. B. Tylor etc., etc. — în natura nevrotizantă o bună parte din atitudinea primitivului; apoi constată, că regresivitatea sexuală, care s'a produs la el, a determinat o nouă sexualizare a proceselor intelectuale. Efectele psihice trebuie să fie a celeiași în ambele cazuri de transformare libidinoasă a cugetării, adică și în transformarea primitivă și în transformarea regresivă.

Arta ar fi singurul domeniu, zice Freud, unde atotputernicia ideilor s'a menținut până în zilele noastre. Numai în arte se întâmplă ca un om turmentat de dorință să facă ceva, care să semene cu o satisfacție și numai grafie iluziei artistice, acest joc produce aceleași efecte, ca și când ar fi vorba de ceva real.

Pentru Freud nevrozele prezintă analogii izbitoare și profunde cu marile producțiuni sociale ale artei, religiei și filosofiei; așa în cât nevrozele apar ca niște deformări ale acestor producțiuni, cele din urmă rămânând derivări quasi-normale, pe când nevrozele sunt derivări patologice.

Freud susține, că o isterie este o operă de artă deformată, că o nevroză obsedantă este o religie deformată, iar o manie paranoică, un sistem filosofic deformat.

„Aceste deformări se explică în ultima analiză, prin faptul, că nevrozele sunt formațiuni asociate, care caută să realizeze prin mijloace particulare ceea ce societatea realizează prin muncă colectivă. Analizând elementele, care sunt la baza nevrozelor găsim că tendințele sexuale joacă un rol decisiv, în timp ce manifestările sociale, (arta, religia, filosofia) se reazămă pe tendințe născute din intersecția factorilor egoiști și a celor erotici... Din punct de vedere genetic natura asociată a nevrozelor decurge din tendința sa originală de a evada din realitate, care nu-i oferă satisfacție, spre a se refugia într-o lume imaginară plină de făgădueli ispititoare. În această lume reală, din care nevropatul fuge, domnește societatea omenească cu toate instituțiile create de munca colectivă; evadând din această realitate, nevroticul se exclude el însuși din comunitatea umană”, (*Totem et Tabou*, cap III, p. 127).

Înainte de Freud, Lombroso arătase, că momentele de inspirație artistică sunt niște echivalente de epilepsie larvă, geniul fiind caracterizat printr-o inconștientă surprinzătoare, printr-o creațiune instantanee și o intermitență analogă stărilor epileptiforme.

„În șiragul amestecat al faptelor”, zice

J. Vinchon, mai mult strălucitoare de cât numeroase, medicii noștri străbuni, de la Le Camus la Lombroso au confundat conștiințele uzatei sistemului nervos la oamenii de geniu cu însuși geniul, „pănele” unei mașini perfecționate cu perfecțiunea mecanismului său”. (*L'art et la folie*, Paris, 1924).

Max Nordau întrevăzuse și el ceva din acest punct de vedere, din care privea Lombroso, Nordau a susținut în legătură cu Verlaine, că trebuie să-i căutăm în anii de copilărie originea nevrozelor, care făcuse din el un „degenerat”.

Și Lombroso și Nordau asemănaseră geniul cu nebunia, de cât că etiologia afecțiunii este înfățișată la înaintașii lui Freud drept un proces analogic ce nu se rezazămă pe alteceva, mai ales la Lombroso, de cât pe niște simple descrieri clinice ale așa numiților degenerați superiori.

Freud însă arată, că nebunia și geniul artistic sunt derivate corelative, nu identice. Pentru Freud nevrozile în genere sunt formațiuni asociate cu un caracter sexual aproape exclusiv, sau în tot cazul, jucând un rol precumpăritor; arta însă e o formațiune socială, în care găsim intersecția factorilor eroticii cu cei egoiști.

Derivarea patologică e o pășire a realității; derivarea artistică prin sublimare consistă din trecerea de la fantazie la realitate.

Darwinismul izolase și el fenomenul sexual, ca element genetic oare cum, pentru producerea frumosului. Problema era însă pusă alfel.

Printre formele selecțiunii naturale, Darwin ne-a arătat și așa numita selecțiune sexuală. Animalele se reproduc, zice Darwin, după ce femela a făcut o alegere în ființa, care va servi ca element de acuplare.

Alegerea aceasta se face numai grație unor calități, pe care le-ar avea masculul. Culoarea strălucitoare și cântecul la păsări; mărimea și vigoarea în genere la celelalte animale; frumusețea și câteodată talentul artistic la oameni; toate acestea constituie după Darwin, mijloacele de excitare sexuală. Efectul excitant fiind

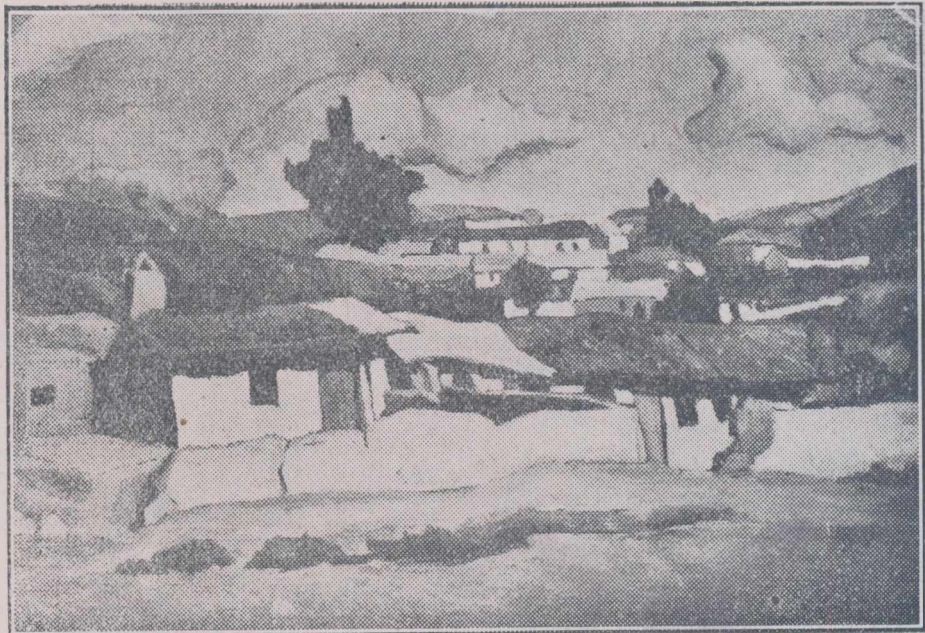
întărit prin culorile, formele, sau atitudinile thaummatice, care încântă ochiul; prin cântecele, care farmecă urechea; sau prin frumusețea trupeză, ori admirația talentului artistic la oameni, urmează, că selecțiunea sexuală ajunge să aibă și ea o influență asupra acestor forme, culori, sau asupra frumuseții în genere. Deci frumusețea activează instinctul sexual, iar instinctul sexual selectează frumusețea, întrucât prin ereditate acest proces asigură propășirea unei specii către un tip din ce în ce mai frumos sau mai perfecționat în evoluție.

Considerându-se apoi transformarea instinctului sexual în joc, ceea ce de altfel au susținut și Spencer și K. Groos, iar în timpurile noastre Ch. Lalo; sau constatându-se, că strălucirea florilor la vegetale, activitatea împodobirilor, a cânteceilor, sau a construcțiilor de cuiburi încep și se sfârșesc cu perioada de reproducere, mai mult, că la oameni trezirea facultăților genetice fac din toți adolescenții poeți mai mult sau mai puțin talentați, urmându-se avântul odată cu trecerea vârstei critice, — toate acestea aduc în linie seria: frumusețe, artă, sexualitate, dar de aci și până la doctrina freudiană distanța e insurmontabilă.

Creatorul de artă, după concepția freudiană, își descarcă așa dar prin creațiunea sa conștientul obsesiunii sale erotico-egoiste. Pe Freud nu l-a preocupat problema contemplatorului. Cu toate acestea soluția freudiană conține și rezolvarea fenomenului estetic pentru contemplator, printr-o foarte facilă interpretare a doctrinei, pe care o studiem.

Într'adevăr prin contemplarea opere de artă noi ne trezim din formalismul cotidian în care dormim, scoțându-ni-se la iveală veritabilul nostru eu ce a fost solicițat de sinteza stărilor sufletești incluse în țesutul operei de artă.

Viața cotidiană, ar putea să zică Freud ajunsă la o anumită treaptă de evoluție ne-a petrificat sufletul într'un veritabil automatism ce ia forme embrionare sau larvare. Atunci arta liberatoare însuflețește fantomele omenești, înlăturând procesul de încremătură psihică prin aducerea în planul conștiinței a impresiilor încercate altă dată, și are au fost alun-

HRANDT AVACHIAN; Cartier țigănesc (Balci)

Prelegerile scriitorului Gala Galaction

DELA UNIVERSITATEA
POPULARA „COASTA
DE ARGINT“ BĂLCIC

în inconștient de cenzura socială sau
ală.

Opera de artă ne-ar aduce aminte, ne-ar
lăsa adâncurile noastre sufletești, a-
rându-ni-se sufletul (psihanaliză).

În căutarea de artă ar fi psihanalistul
și vindecă, conștientificând mecanici-
a straturilor de conștiință comprimate
în inconștientul nostru.

Trăind momentele creației de artă,
se trezește toată substructura psihică
ăru fundament ne rămâne ascuns
îi cum spune P. Bourget și nouă și al-

În felul acesta contemplatorul în
operei de artă își deschide căile de
gere ale inconștientului, care îl încar-
tă cum contemplarea, după doctrina
diană, apare ca un mijloc de igienă
că grație purgării sufletești de ele-
tele susceptibile de patogenie, iar
marca prin derivare a complexului
și sexual ce este alungat în inco-
nt, aduce aminte formula aristotelică
nomenului cathartic.

Freud nu ne dă o explicație de-
vă a emoțiunii estetice.

Opera vină serioasă ce s'a adus lui
d din partea psihiatrilor este că, el
ideră — în afara principiului inițial
toarcerii derivate în conștiință din
a impresiilor alungate în inconștient,
umai conținutul nevrozelor, nu și e-
gia, forma, evoluția și mecanismul
original; ceea ce îl interesează mai a-
de Freud, în melancolia delirantă,
pildă, este caracterul particular al
cei remușcări, sau al cutărei idei de
ire a bolnavului, nu tendința spre
acuzare, spre deprecierea de sine,
relează și traduce în afară umul
aspectele cele mai caracteristice ale
iunii sale, nu-l interesează nici chiar
latul fiziologic al depresiei și denu-
i sistemului nervos, care într-o anu-
măsură explică acest delir. (Vezi:
omas, op. cit. *Psychologie pathologi-*
p. 1022).

De ceas vină o putem aduce explicații
și în domeniul estetic. Freud ne dă
ales o explicație a artei prin conținu-
n, nu prin forma sa, căci preocupat
ape exclusiv de punctul de vedere
cal, ne vorbește despre artă totdea-
alături de vis, religie sau filosofie,
gând mereu, că derivatul sublimat al
are loc numai când individul are
ri creatoare.

În felul acesta legătura dintre biogra-
atorului, sau a familiei sale și opera
ă se definește și mai strâns; însă
ura despre care e vorba, nu constă
) explicație a fenomenului estetic.

Complex de factori sexuali prin in-
ersiune și derivare ulterioară poate
pe cineva la nevroză; dar factorii
ci se pot intersecta cu cei egoiști și
ci derivarea se poate sublima și în
a de artă. Când? Atunci când indi-
l are talent.

Sublimarea artistică e posibilă, prin
ire, numai în ipoteza că există talen-
n prealabil. Dacă talentul artistic nu
ă, sublimarea te poate duce spre...
ofie, religie sau spre visuri și chiar
mai mult sau mai puțin plăcute. A-
ă causalitate prin sublimare nu e
ntă, în tot cazul explicarea nu e
nănantă.

În cât legătura între biografia au-
ui și opera creată rămâne tot cu ve-
fizionomic, adică se va putea, până
n punct să se explice elementele de
nut ale operei prin ajutorul vieții
ului sau a ascendenților săi, dar ta-
l va continua să rămână ascuns în
ș zaimf misterios.

Freud nu a reușit să rezolve această

Printre coastele de mit oriental ale Băl-
cicului, se strecoară figuri de epocă cul-
turală. Lumina orgisiacă transfigurează
și demonizează tumultozitatea culmilor
dezolante, în coloratură, iar printre smo-
chini, migdali și rodii, casele arhaice și
masive deschid perspective patriarhale
și biblice... Printre culmi pleșuve și albe,
între marea și cerul care arde, pe ori-
zontul albastru și mat, părintele Gala
Galaction, își flutura sutana cernită de
cavaler al idealului creștin. Semănătorul
posedat de porunca vremilor, își seamănă
talanții de vier credincios, coborând în-
tre coastele Bălciului, ca altă dată între
pescarii Thebaidei, feciorul Mariei.

Valuri de pasiune revărsă și'n predica-
tor numai vibrează glas uman ci se tre-
zesc și ferb acorduri lungi și grave de
orgă. Iar verbul de foc, aprinde uneori
răzvrătiri de leu. Din expunerea cu con-
tur și viu colorată a părintelui Gala Ga-
laction, cauzele cari au adus transforma-
rea spirituală a societății românești în-
cepând dela 1821 până în vremile actuale,
ies luminoase și limpezi cu precizuni de
baso-relief.

Spațiul însă care ne înfrâncăză clanul,
și ne limitează ca rând, omagiul de gra-
titudine pe care auditorul înbelșugat și
Universitatea Populară a „Coastei de
Argint“, îl datorează ostentiv conferen-
țiarului, — nu va da, din toată expu-
nera cauzelor, alese aproximativ și ar-
bitrar de scriitorul acestor rânduri, de-
cât o bicesnică icoană, egală cu aceia a
unei flori presate, dintr'un album. Cau-
zele crizei morale actuale sunt împletite
și legate direct de edificiul de stat al bi-
sericeii ortodoxe, care și-a pierdut autori-
tatea și posibilitățile de securitate socială
și națională.

Dar cauzele care la rândul lor au făcut
ca biserica strămoșească să piardă o mare
parte din activitatea ei pentru viața
noastră sunt:

1. Luptătorii generației entuziaste, fău-
ritorii ai Unirei Principatelor sunt crescuți
în școala Occidentului, până la un punct,
dincolo, de realitățile societății românești.
Animați de spirit iconoclast, intră în con-
flict într'un moment, cu generația veche,
în deosebi religioasă și pravoslavnică, a
boerilor cu antereu și ișlic, din care bi-
serica pierde.

2. Antipatia acerbă și precipitată, a
proape neînțelegătoare, a tinerilor refor-

taină, care a torturat mințile atâtor iscu-
șiți cugetători.

În schimb, eliberarea cathartică prin
artă de acea vegetație subconștientă, care
ne înecă, tocmai, fiindcă nu știm de unde
vine, închizându-ne comunicarea cu pro-
priul nostru eu, și apoi explicarea acestei
substructuri psihice ca un caz de rever-
siune sau de regresie spre un primiti-
vism articulat pe planul evoluat al unei
mentalități post-primitive, constituie din
partea lui Freud după metafizica nietz-
scheină o serioasă contribuție pentru po-
sibilitatea modernului de a descifra for-
mula lui Aristotel atât de avară pentru
citiții săi de astăzi.

(Va urma)

SCARLAT STRUȚEANU

matori, pe care o simțiau pentru veclii
retrograzi în cari vedeau rusofilismul—
Rusia pravoslavnică pe de altă parte, sunt
noui prilejuri de antipatie împotriva bi-
sericeii.

3. Grecii posesori ai averilor mănăști-
rești, sunt ultimul prilej de ingenun-
chiere a creștinismului ortodox, în pro-
pria-i vatră, prin secularizare.

GALA GALACTION

A doua prelegere e epilog, și continui-
tatea ei, tratează despre: Mijloacele prin
cari vom putea să remediem și revitalizăm
societatea noastră.

Cu virtuozitate de adevărat vrăjitor,
îmbracă într'un farmec gradat cugetarea
ecclesiastică pură, izvorată din disciplina
severă a doctrinei evanghelice și din sa-
crificiul pentru o idee. Șarjează și di-
secă sistemele filozofice protivnice bise-
ricei demascând cu o logică de fer spiri-
tul lor distructiv, arătând ca peste rea-
lități evidente nu pun decât oratorie pro-
fană, elegantă și sclipitoare, minunate
flori de stil, aparențe, adevăruri false,
vremelnice. Paralelizează viața noastră
în începuturile ei, moravurile și spiritul
crescut în umbra bisericilor și mănăstiri-
lor de odinioară, cu societatea prezentă.
Lasă să se întrevadă, abia simțit dar mo-
tivat posibilitatea unei dezvoltări a vieții
noastre statale într'un cadru ortodox.
Politica de stat ar avea de profitat ca
atunci când biserica nu numai că a cola-
borat dar a și patronat-o într-o anumită
perioadă, fără de nici un fel de veleități
pământene.

2. Atinge chestia învățământului reli-
gios din școlile secundare care trebuie
completat viguros.

3. Educație, educație și iar educație în
spirit religios ortodox dela vârsta cea
mai fragedă.

4. Cei 10 mii de preoți din țara româ-
nească dacă ar ști să se pregătească prin
creștere și să pregătească — în afară de
mișmele politice și materiale — să
transforma în zece mii de legionari sa-
cri, în apostoli naționali, de purificație și
cauterizare a plăgilor noastre actuale.

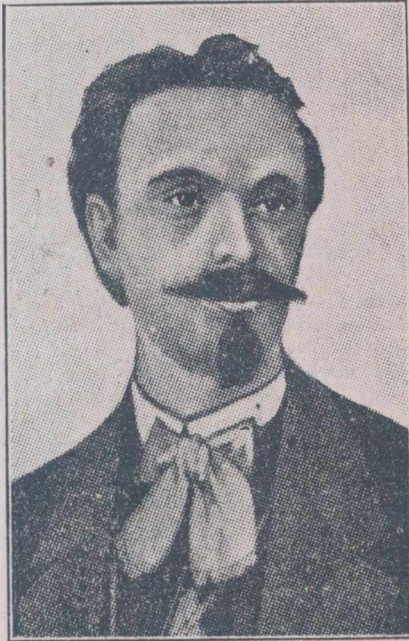
ION OJOG

NICOLAE NICOLEANU

1835—1871

N. Nicoleanu face parte din pleiada de poeți ce au urmat lui Vasile Alecsandri și au pregătit spiritul public, pentru poezia superioară și desăvârșită a marelui Eminescu. Din această serie de poeți: Alexandru Depărățeanu, Alexandru Sihleanu și N. Nicoleanu sunt cei mai însemnați.

Având de multe ori, o formă literară tot așa de armonioasă ca și a lui Vasile Alecsandri, ei încearcă să creeze motive noi în poezie deosebite de cele ale bardului dela Mircetși. Izvoarele lor de inspirație sunt poezii străine. Poezia populară le este necunoscută. Nota optimistă a generației anterioare, mai ales din Moldova, este abandonată de acești poeți, care caută să introducă poezie pesimistă și decepționistă. În acest gen, ei au avut un precursor de mare talent, pe Grigore Alexandrescu; și un urmaș genial, pe Mihail Eminescu.

N. NICOLEANU

Dacă am urmări inelul care leagă poezia noastră în dezvoltarea ei evolutivă din veacul al 19-lea, am vedea că opera poetică a lui N. Nicoleanu și a celorlalți doi-trei poeți de talent din epoca lui formează perioada de tranziție dela poezia veselă și optimistă a lui Vasile Alecsandri la acea pesimistă a lui Eminescu. Prin această observație nu voim să demonstrăm că marelui Eminescu s'ar fi format sub influența acestor poeți. Ceeace scotem în evidență, sunt numai diferitele etape evolutive ce le-a suferit poezia noastră în decursul veacului al 19-lea.

Urmărind producțiunea literară și poetică din toate vremurile, ne explicăm mai ușor și înțelegem mai bine, progresul realizat de un scriitor în opera sa.

În epoca dintre 1850—1870 figura poetică a lui N. Nicoleanu apare într-o înfățișare originală și destul de interesantă.

De origine ardelean, născut la 1835 în satul Cennatu Săcelelor de lângă Brașov, Nicoleanu trece cu familia sa pe la 1848 în țară și se stabilește pentru câțiva vreme la Buzău, unde avea rude. Dela Buzău pleacă la Craiova cu un prieten al său profesorul V. Caloianu, Aici Nico-

leanu începe să scrie primele versuri, care se zice, circulau în manuscris printre prietenii lui. Fire sociabilă, poetul își câștigă repede dragostea craiovenilor entuziasmați de talentul lui precoce. După câțiva ani Nicoleanu pleacă la Paris pentru studiul literelor și se întoarce în țară la București în anul 1861. Silit de împrejurări și de firea lui nestatornică, poetul își schimbă mereu funcțiunile sale. În 1864 este numit ca director al liceului internat din Iași. Această mutare a lui în capitala Moldovei, își are importanța ei. Nicoleanu a găsit un cerc literar de curând înjghebat, dar care avea să joace un rol important în literatura noastră. Este vorba de societatea „Junimea” unde Nicoleanu și-a găsit prieteni și protecțori, mai ales în amicitia și autoritatea lui Titu Maiorescu.

Tot la Iași, are prilejul Nicoleanu să-și tipărească primul său volum de versuri, ascuns sub inițialele: N. N. Întorcându-se în București, Nicoleanu intră în gruparea lui B. P. Hașdeu și devine colaborator la revista acestuia „Satyrul”. Tot în acea vreme apare și revista „Ateneul Român” în care scriau toți membrii și conferențiarii institutului de cultură cu același nume.

Aici publică Nicoleanu interesanta sa conferință: „Despre influența lecturii românelor străine”.

Opera lui Nicoleanu nu este mare; câteva poezii și două-trei încercări în proză sau cronici teatrale.

Numele lui s'a făcut cunoscut din cele câteva versuri reușite. Astăzi ele sunt uitate cu desăvârșire. Nici una din ele nu s'a bucurat de vre-o popularitate mai întinsă și mai durabilă, deși autorul lor este cu mult mai talentat, decât atâția alți alcătuitori de romane ușoare și banale ce se cântă și acum cu vie pasiune și admirație.

În viitoarea antologie critică a poeziei românești Nicoleanu va avea și el un loc, cel puțin, cu frumoasa elegie „Dor și jale”

GHI. CARDĂȘ

A. — OPERA, EDIȚII :

1. Poesii de N. N. Iassii. Tipografia Buciumului român. 1865.

2. Nicolae Nicoleanu. Poesii. Edițiunea a doua (cu portretul autorului), Buc. Tipografia națională M. Klein. Editura revistei „Farul tinereții” 1888.

3. Poesii în Biblioteca Șaraga Nr. 2. Cu o prefață de Iacob Negruzzi, Iași, f. a.

4. Poesii și proză în „Biblioteca scriitorilor Români” (împreună cu Vasile Carlova și C. Stamati) ediție îngrijită de G. Bogdan-Duică. Buc. Edit. Minerva, 1906

PUBLICAȚII

□ D. I. VALERIAN a pus sub tipar volumul de poezii: *Noaptea Stâncilor*.

□ D. LUCIAN COSTIN a pus sub tipar la „Cartea Românească” o mare antologie: *Tălmăcirii din liricii germani contemporani* (65 poeți).

Tot de d-asa apare, tot la „Cartea Românească”: *Graiul bănățean* (studii și cercetări).

Filosoful Mendelsohn era invitat la masă de Frideric II. Spre a-l tachina, gele scrise sub numele filosofului menu. cuvintele „e un măgar. Frideric I.

Fără să spună ceva, Mendelsohn bău cartonul în buzunar. Văzând aceasta, gele îl rugă să dea citire menu-l Mendelsohn ceti :

— Moses Mendelsohn. E un măgar Frideric al doilea !”

O Americană cumpără de curând desen de Picasso, maestrul cubist, și mai înceta cu elogiile. Exclamările admirative încetând, frumoasa cumpărătoară întrebă :

— Ce reprezintă asta, maestre?
— Exact trei mii de franci, doamnă

Merbec d'Aurevilly, leul literelor, toată vârsta sa înaintată, rămăsese „dandy”. Perii lui albi îl nenorociră însă. De aceia îi vopsea de două-trei pe săptămână.

Într-o dimineață, totuși, un prieten surprinse în pat înainte de a-și fi vopșat părul.

Scriitorul luat de scurt, căută atunci scuză.

— Oh! dragul meu, dacă ai ști ce s'a întâmplat!

— Ce scumpe, maestre?

— Am avut un vis... un vis îngrozitor

— Adevărat?

— O viziune îngrozitoare. Mă vezi tu impresionat... Doar părul meu îți va vedea aceasta...

— Părul dumneavoastră... cum?

— Hei, îl vezi... a albit într-o singură noapte!

Brillat-Savarin, care era un mâncăc și un om de spirit, fu întrebă la prânz de o bătrână marchiză, ce preferă, de Bordeaux sau Bourgogne. Zătorul „Fiziologiei gustului” răspunse :
— Doamnă e un proces la care place să revăd mereu actele din dos așa că amân neconținut pronunța sentinței.

Georges Feydeau, autorul Damei de Maxim asista într-o seară la o serată familială și fiul casei, un băiețel de 12 a scârții la vioară trei sferturi de oră.

— Ce părere aveți? întrebă la ur stăpâna casei.

— Scumpă doamnă, răspunse Feydeau foarte bine... Acest copil are un lent... s'ar crede că numai asta a făcut toată viața lui!

Șalom Alechem, marele humorist, sînd în America, luă parte la o seară organizată în onoarea lui.

Fu salutat de către un orator dr Mark Twain al evreilor.

La sfârșitul serbării, celebrul scriitor american, Mark Twain, care se afla întâmplare în sală veni spre Șalom Alechem și dându-i mâna se recomandă :

— Mă recomand „Șalom Alechem Americanilor”.

RUD. A. KNAPI

FLOAREA DE CICOARE

în psihologia artistului contemporan)

III

Artist de ești, vei umbla, viața întreaga, cu ochii ațintiți la vedenia ta de frumusețe, te vei împiedeca de toate pietrele din drum, vei încurca și amari viața intinilor tăi... și vei muri pustiu...croncănit de corbii cei mai nomiloși — ai gloriei deșarte...

Gala Galaction.

Colas de Pontoise, urmează astfel în risorile sale :

Vierul nostru, tot așa de bătrân la casa noastră ca și argatul, nimeri peste mine ascunzătoarea din fundul livezii — îgrăvind.

Ochii lui osteniți mă priviră sticloși, adesea se ațintiră asupra paletei, penelelor și ataanelor, răvășite prin iarbă — cu o atitudine de dibanie surprinsă.

Cu bățul lui de paznic, atinse precaut fiecare din ustensilele mele, își îndoi apoi delele cari trozniră surd, și culegând de pe un tub de vopsea galbenă, îl învărti în băgare de seamă printre degete, îl mișcă gânditor și experiment, pe urmă îl pîi de limba neagră ca și pipa — și plesni, savurând uleiul, cu aerul unui început care se lămurăște.

Mă mai privi odată cu ochii lui de sticlă opacă și, fără să spună nimic, porni evale, rezemat în carja lungă și veche.

Nu m'am uitat după el. Omul acesta u-mi fusese niciodată simpatic. Era urât, ra surd, vorba cu mine țipând și nu lăsa să-mi spună alte povești de cât despre copiii oamenilor din sat, pe care i-a prins la struguri și i-a bătut.

Soarele scăpata spre asfințit și, lunecând în spatele nucului din vale, nucul se îmbracă deodată cu frunze de aur mat și creste de cocoș nenumărate, scaldate în urpuriuri violente.

Nu-l văzusem niciodată împodobit astfel și nici atât de viu...

... Vedenie extraordinară, ieșită din năruntăile pământului, să cânte bucurie oarelui...

... Palat fermecat cu mii de ferestruici elurite crestate, în dosul cărora ardeau umănitele unei sărbători a Paradisului...

... Colosal nour sumbru cu întrefesături de întunecimi și fulgere...

... Cap de monstru cu părul încălțit și nulioane de ochi fosforescenți, de jivină urbată...

O teamă neobișnuită mă cuprinsese și rupul meu, tot, tremura înfiorat în arbă.

O teamă neobișnuită : amestec de groază și fericire, de biruință și ingenuchierre, de îndrăzneală și lasitate, de înțelegerre supraterestră și tâmpenie mută.

În sufletul meu, ca într'un cazan de oțel, clocoteau laolaltă bucurii cerești, îngrijorări de noapte, nădejdi înflorite și spaimne grele.

Încetul cu încetul, din ce în ce mai adânc, nucul din vale se posomorî — și

din frunzișul lui veni până la mine un freamăt înăbușit, un geamăt de durere, o îngânare, ultimă, de agonisant.

Pe nesimțite, în locul nucului se năzuri — peste cerul calm, cu vioruri somnolente — spinarea neagră a unui animal infernal, dormind greoi și neliniștit. Priveam incremenit ritmul răsufării lui agitate și ursuze.

O pală de fum veni de undeva și, lent ca un gând urât, înfășură arătarea aceia întunecată și rea, într'un lînfoliu cenușiu.

Stam locului, în iarba umedă fără putere și fără voință.

Un muget prelung, de vită, izbucni de parte, umplând de jale tot cuprinsul nelămurit, în păclă.

Sufletul meu înlemnise. Nu mai aveam acum nimic din fierberea lăuntrică de adineoare.

Aveam sentimentul că fac parte din cele ce mă împrejmuiau, că am aceeași origine, acelaș rost și aceeași soartă, întocmai ca tufele de câtină cari împrejmuiau via, ca firele de trifoi sau ca bănuții simlii, de cicoare.

... O tresărire — și mâna mea amorțită prinse a pipăi în iarbă, după cartonașele zugrăvite în după ameaza aceia : câte cartonașe, atâtea perechi de floricele de cicoare.

Le așezai cu grijă pioasă în fundul cutiei, îmi adunai penelele și tubușile răvășite — și pornii pe cărăriua care scobora sub pieptul dealului, spre casă.

Gândul că mă îndrept spre casă, îmi pogori peste inimă o lespede grea și rece.

De când căpătaseam cutia cu vopsele, absențele mele erau mai îndelungi și mai numeroase.

Pentru aceia, când întârziam, bunica mă întâmpina întotdeauna cu o vorbă aspră ; iar mama mă lovea peste ochi, îndârjit și fără judecare. Până și vierul bătrân, cu ochii sticloși — când mă încrușișă prin curte — se uita la mine, pe sub sprincenele cărămizii, ca la un dușman al vici și al casei.

Tata mă evita, pe cât cu puțință.

Pentru ochii lui buni cu care mă învăluia, tăcând, mama îl dojenea în cuvinte pe cari le simteam grele, deși nu le bănuiam înțelesul.

După tăceri de săptămâni întregi, tata avea câte odată izbucniri sufletești de o înfricoșătoare violență.

Intr'o zi, la dejun, mama nu mai conțenea ocărându-l, fiindcă îmi îngăduise să plec pentru trei zile la conacul unui vecin, prieten. La sfârșitul mesei, când se servea prăjitura, pe care eu de mult n'o mai căpătam, — mama mesteca, vorbea fără întrerupere, gesticulând furioasă, cu limbușta, spre tata.

El a privit-o multă vreme, așa, adânc și sever. Apoi — nu știu la ce vorbă, farfuria cu prăjituri zbură, fulgerător, spre fruntea mamei și se sparse în sute de fâdări, în perete, deasupra capului meu.

Nu voi putea uita niciodată ochii halucinați ai tatei, din clipa acela, paliditatea lui spăimântătoare și urletul lui, sugrumat și teribil :

— Termină..., pentru Dumnezeu... cap de găină, mic ! ! !

Mama s'a sculat brusc, tremurând de spaimă, de indignare și de dispreț — a intrat în iatacul de alături, de unde o auziam pășind în lung și în lat și suflându-și lăcrășă răscol.

După câteva minute de tăcere, în care bunica avu timp să mestecă tacticos prăjitura — tata spuse, cu glas tremurat, ca pentru sine

— „Nu există ființă mai dezbrăcată de simțul presimțirii și mai pângăritoare de dureri, ca femeia... Soarta ei e o parodie :

să se înșele, să fie înșelată și să înșele”.

Bunica zise :
— „Fleacuri ! ! . Mănâncă prăjitura și mai lasă filosofia”...

Crâmpeiiu acesta de convorbire — deși nu-i pricepusem înțelesul — mi-a rămas înfipt în minte, fără tăle, ca o poezie învâțată pe de rost, pentru examen.

Dela o vreme scenele acestea se repetau aporape regulat, la săptămână, — și pe mine mă doborau de neliniște, de durere și de scârbă.

Obișnuit, după fiecare ceartă, mama se răzbuna pe mine.

Astfel, în ziua aceia, spre seară surprinzându-mă desenând pe fața de masă din sufragerie, mama mă izbi cu pumnul peste cap și mă răsturnă pe parchet, zdrobindu-mi coastele sub picioare.

Nu țipam nici odată și nici nu mă jăluam cui-va. Așteptam să vină noaptea, și atunci, cu capul ascuns sub pătură, plângeam ceasuri lungi — plâns fără ușurare, de copil obidit...

Pe cărăriua de supt pieptul dealului, care mă ducea dela vie spre casă, se ivi o siluetă mărunțică, de copilă, ce ducea în spate un coș încărcat, de bună seamă, cu roade.

Mergea încovoiată sub povară și pasul îi era nesigur.

Gândurile mele, felurite și greu întunecate, cu cari scoboram dealul — se împărășiră deodată, și pieptul meu începu a sorbi adânc aerul calm și rece al înserării. Sufletul meu tot se umplu de pace înaltă, de speranțe suave și de lumină lunară.

O dorință mare de înfrățire cu sufletul altuia ; un indemn adânc de neprihănită contopire cu gândurile, cu bucuriile și tristețele semenului meu, de aceeași vârstă cu mine ; nu știu ce surplus de tinerească vlagă, devotament, generozitate și eroism mă făcură să arunc din spate cutia mea de vopsele și să mă răpăd în calea copilei aceleia, cu hotărârea de a-i duce povara prea grea pentru dânsa, mai departe.

Cu încălțămîntea aspră a piciorului ei, copila aceia îmi fulgeră fluierul piciorului, mă privi cu ură — cu niște ochi cari totuși nu mă râniră — și țipă la mine, cu o voce răgușită și rea :

— „Am să te spun mă-ti, păcătosule ! ! .

Când mi-am dat seamă că ochii aceia cari mă priviseră cu ură — (când eu le ceream îndurare și frăție) — erau simlii, ca florile mele de cicoare și ca ochii scumpi ai Dorei — mintea mea se întunecă, sufletul meu se tulbură ca un torent și simțurile mele cedară ca sub greutatea unei înfricoșate lovituri de maiu.

A doua zi dimineață, vierul bătrân și urât mă duse în brațe acasă : „mă găsize dormind în șanțul cărăriuiei, după ce mă legasem de nepoată-sa”...

După raportul acesta, am intrat nedeslușit cu mintea goală și sufletul gol, în odaia, unde mă aștepta mama, cu buzele subțiri și albe.

N. N. TONITZA

„LIVADA CU VIȘINI“ LA TEATRUL „REGINA MARIA“.

Ce anume va fi îndemnat pe distinși artiști, — toți de planul întâi, — dela teatrul Regina Maria, să deschidă stagiunea cu o piesă exotică, e greu de lămurit.

„Livada cu vișini“ nu este o piesă, care să fie înțeleasă, întâi de actorii noștri, apoi de publicul iubitor de teatru. Și n'are nici roluri, care să se potrivească temperamentului vreunui din protagoniștii teatrului Regina Maria. Poate să fie totuși o explicație, a faptului că s'a deschis stagiunea cu o piesă slabă, care, fără îndoială, aduce prejudiciul unor artiști de mare talent. Ar fi explicația, că direcția teatrului s'a încrezut prea mult în dibăcea și originala punere în scenă de către d. Soare, după anume indicații, cum s'a și anunțat anterior.

Am avut însă impresia, pe care mi-am controlat-o în antracte, cu spectatori de toate categoriile, că punerea în scenă a apăsât reprezentarea. Poate să fi fost altfel la premieră; dar eu n'am avut putința s'o apreciez dela cea dintâi reprezentare, lăsând mai mult într'adins să văd piesa și pe actori, într'un antren mai pronunțat, la reprezentațiile cealalte.

Piesa nu-i piesă, e mai mult o povestire dialogată, cu destule nepotriviri de limbă în traducere. Poate că nu suntem noi destul de pregătiți să înțelegem o piesă rusească; poate că uncori suntem porniți împotriva manifestărilor de artă rusă, dar când e vorba de Cehov, aceasta nu se poate aplica. Cehov ne e drag, prin liniștea lui, prin ironia lui sobră, prin scormonișul analizei delicate a personagiilor sale ciudate și prin admirabilele caracterizări ale unor tipuri, cărora să ni se ierte cuvântul, numindu-le zăbăuice.

În „Livada cu vișini“, sunt o serie de personaje de prisos. Iar drama, provocată de necesitatea vânzării livezii cu vișini, — prin urmare, durerea simțită de despărțirea de un lucru drag, o simțim, fiindcă o dialoghează actorii pe scenă, dar nu fiindcă rezultă din durerea personajilor.

S'au încercat artiștii teatrului „Regina Maria“ să dea rolurilor ceva din forțele lor artistice. Dar piesa nu s'a prins de sufletul spectatorilor.

„JUDITHA ȘI HOLOFERN“ LA TEATRUL NAȚIONAL.

Subiectul piesei socotim inutil să-l rezumăm. Îl știu și elevii de liceu, care se chină adesea, la cursul de literatură germană, cu textul piesei „Juditha și Holofern“. Îl știu toți ceilalți dacă nu din cercetarea poveștilor biblice, desigur din cunoașterea istoriei universale, căci Hebel a luat episodul istoric al jertfei, pe care Juditha a fost silită s'o facă spre a scăpa poporul evreu de înfricoșătorul tiran asirian.

Piesa e veche, din vremea romantismului și e apreciată și acum, atât prin sine cât și prin partea de spectacol, cu care e înfățișată. Poate însă, că însușirea romantică nu prea convenabilă azi, poate că și partea spectaculoasă să sufere din cauza unei lipse de armonie.

Totuși, reprezentarea „Juditha și Holofern“ a fost un succes pentru teatrul Național, care a pus în valoare pe jregediarii: Marioara Voiculescu, Bulfinsky, și pe foarte talentatul tânăr, Calboreanu.

Că în piesă e mult convențional, că sunt elemente nelogice și unele naive, iar altele disonante, nimeni nu poate tăgădui. Dar reprezentarea s'a desfășurat, în ce privește rolurile protagoniste, într'o atmosferă de impunătoare tragedie.

B. CECROPIDE

O CASA A PICTORILOR PE MALUL MARI

Primăria orașelului Mangalia a donat gratuit Sindicatului Artelor Frumoase, un loc în cea mai bună poziție din noul cartier al orașului pe malul mării, cu scopul precis ca Sindicatul să-și ridice un cămin frumos și confortabil, pentru membrii săi.

Gestul actualilor conducători ai Mangaliei, cari fericiți de preocupări prea materialiste, au făcut această donație unei asociații artistice; înțelegându-le și înlesnindu-le în acest fel scopul lor cultural, e de un deosebit interes și merită toată stima și lauda noastră.

Societățile noastre artistice sunt în general sărace, iar activitatea lor culturală se împlinește cu mari sacrificii din partea membrilor.

Totuși râvna unora printre care se numără și tânărul Asociație a pictorilor, a impus într'un mod strălucit atenției publice.

Nu ne îndoiim că construirea casei lor de pe malul mării, va lua ființă cât de curând, grație actualului comitet al Sindicatului care numără pe cei mai reprezentativi artiști și cei mai inimoși organizatori dintre ei — iar oficialitatea nu va trebui să piardă frumosul prilej de a-și arăta deplina sollicitudine și grija ce trebuie s'o poarte activității artistice.

CARTI PRIMITE

GH. TOMA (profesor): **Spice din lanul credinții** (mică antologie religioasă); Constanța, tip. Comercială, 1926; lei 20.

LUCIAN COSTIN: **Trei palării de damă**, comedie într'un acte cu un preludiviu, trad. după Siraudin-A. Brentano, „Cartea Românească“ (1926); lei 18.

I. PETROVICI: **Văzute și trăite** (Biblioteca Dimineața, Nr. 69), ed. „Adevărul“; lei 6.

REVISTE

□ **FAMILIA** (I, 6, August): Despre „Renașterea naționalismului“ scrie d-l **George Bota** și concluzia d-sale ni se pare judicioasă:

Să ne trezim dar și noi cu o oră mai de vreme și să ne ascultăm glasul neamului odată cu glasul omenirii. Să lucrăm cu toată vigoarea ca să renască tradiția atât de bogată și sublimă a neamului românesc și să pornim un curent nou de trezire națională la razele iubirii de oameni. Nu cu măciuci, nici cu scandalul de stradă, nici cu suspiciuni neghioabe vom croi drumul cel nou, ci cu renașterea a tot ceceea a avut neamul acesta mai sfânt, mai nobil și mai omenesc în el. Cu acestea vom putea zidi naționalismul cel nou cu care să putem trăi fericiți în noua formă și în nouăle credințe de viață ale neamului.

O schiță de amintiri de școală, „Domnul Sgârcea“, scrie d-l **Cezar Petrescu**; Insemnări istorice: „Oameni și vremuri trecute la Români din Bihor“, d-l **M. Pripor**.

Teatrul în China

Dintr'o cronică teatrală, publicată Maurice Courtois-Suffit în „Le Temps“ în marginea studiului „Teatrul și muzica modernă, în China“ de George Soulié Morant:

Revoluția din 1911 a adus o transformare considerabilă în situația socială a actorilor. Din sclavi exploatați (până la începutul XVIII, ei erau clasați ca „plebeici și josni“ și înscriși într'un registru de cens special), devenit egalii celor mai sus situate persoane.

Printre satisfacțiile de toate felurile, de mor propriu, plăcerea de a încasa f. mari sume ocupă un loc important. Vedetele dispun de numeroase mijloace de publicitate. Nu numai teșugul, cât celebritatea și consecințele ei, mencează la vârsta de treisprezece ani cât tinere fiice ale Cerului. Patru sau cinci jule speciale — a căror ultimă pagină e cotrată adreșelor și fotografiilor de curtezane în publicul marilor orașe în curent cu elementele muzicale și dramatice...

... Orice comedian sau comediant, trebuie fie gata să joace, să cânte și să danseze — există piesă fără cânt și dans — într'una, cele 40 sau 50 din piesele repertoriului trucei careia aparține, și fără repetiție prealabilă. Munca lor e desigur mai grea și viața cu mult mai trudnică decât a colegilor lor din Occident...

...Comedia, drama, vodevilul sunt reprezentate pe acciași scenă și de obicei în acele program. Principalul interes al pieselor e grija de moralitate. **Viața reală** e aceea ce deosebește în teatru, arta chineză de aceea europeană — aceasta din urmă nefiind constituită decât din decorative panouri cavaleresti.

Temp de secole singurii bărbații fură auzițați să apară pe scenă. Mai apoi fu rândul meilor singure. Dela revoluția din 1911, se amite ca bărbații și femeile să joace împreună. Repertoriul modern, furnizat de secolul XIX și începutul sec. XX cuprinde între cinci și șase sute de piese cunoscute de toți și luate neincetat.

În saltele lor moderne, decorurile sunt reprezentate. Sunt de ajuns gesturile. Nimeni nu îndignează să vadă un actor mănunchi o puțină și închipuind eforturile unui Juntras, și mișcând piciorul drept și lăsând să-i cadă ciul, voind adică să arate că a sărit jos pe cal. Unitățile de acțiune, de timp și de loc sunt disprețuite. Clădirile de teatru sunt deocelii ascunse privirilor în străduțele cele puțin frecventate. Fațada n'are nimic impunător. Interiorul ziua e luminat doar de luminițe, noaptea de lămpi cu ulei. Edificiile nu fiind încălzite în timp de iarnă, Chinezii asisla reprezentarea în mantale și cisme blănite...

...Cu toate că se țin foarte aproape de viața reală, comedienii chinezi se îndopărtează de dansa prin costume și sulemeneli. Măsurile sunt celedin antichitate; pieptănături cu pe lungi, surmontate de alice tremurătoare. Sulemenitul obrazului e o artă cu totul nouă pentru noi. El este așa de desăvârșit că foarte greu să știi dacă fața e într'adevăr vădită sau mascată. Figuranții desenează personajul pe fețele lor, cu ajutorul unor tonuri, convenționale, ceea ce ar putea la nevoie să simplifice dificultatea jocului sau să-l suprimă, oarece, de pildă, culoarea albă întinsă într'un anume fel pe nas și obraji înseamnă că omul e un farsor, un prost sau un trădător. Când odată, capul întreg acoperit în alb, este al nui spectru. **Fețele pictate** ce au de scop să reprezinte leopardi, mămuțe, purci sunt, poate cele mai reușite. Dar nimic nu e la înălțime „bărbilor“. Cele mai frecvente sunt **albe rară** (pentru bătrân de peste 60 de ani); **albe și în trei părți** (purtată de unii războinici); **Scurtă și neagră** (a unor consilieri); **Scurt și roșie**, etc. Actrițele senumesc „rochii-albatre“ când joacă roluri de ingenu, de amoroze de soții sau de prietese; „bătrâne“ când fac pe mamele; „înflorite“ sau „impestrițate“ când fac pe curtezanele și concubinele.

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL.-SADI IONESCU

OPERE GENERALE. ANUARE GENERALE.

Schranitzky (Iosif). — Registrul comercial și industrial și indicatorul adreselor locuitorilor din orașul Sibiu. 1926. Handels- und Industrie-Register und Einwohnernachweis der Stadt Hermanstadt. 1926. Sibiu, Editura **Kobra**, [1926], XX + 232 p.

33 ECONOMIE POLITICA.

Angelescu (Dr. I. N.). — Masa de manevră valutară. București, (Tip. **Curierul judiciar**), 1926, 17 p.

Solacolu (Dr. Barbu). — Impunerca produselor alcoolice în România. București, Editura **Buletinului Industriei**, 1926, 34 p. Diagrame.

Roumanie économique en 1926. Bucarest, **Union des chambres de commerce de Roumanie**, [1926], 97 p. + 28 pl. Fig., hartă, diagrame.

Chicoș (Dr. Ștefan). — Criterii de încurajare a industriei naționale. București, (Tip. **Lupta**, N. Stroilă), 1926, 21 p. Lei 40.

Chicoș (Dr. Ștefan). — Groupement territorial de quelques industries en Roumanie. București, (Tip. **Curierul judiciar**), [1926], 19 p.

34. DREPT. LEGISLAȚIE.

Peretz (Ion). — Curs de istoria dreptului român. Ediția II revăzută. Vol. I. Originile dreptului român. București, Editat de **Alex. Th. Doicescu**, 1926, 456 p. Lei. 350.

Le projet du code de justice militaire. Bucarest. (Typ. **Curierul Judiciar**), [1926], 160 p.

Vrăbescu (Nicolae G.). — Studii de drept civil. București, (Tip. **Curierul judiciar**), 1926, 64 p. Lei 50.

35. ADMINISTRAȚIE.

Ministerul Finanțelor. — Considerațiuni rezumative relative la organizarea departamentelor și a serviciilor publice. București, (**Impr. Statului**), 1926, 69 p.

5 ȘTIINȚE PURE.

Sanielevici (Henry). — La vie des mammifères et des hommes fossiles déchiffree à l'aide de l'anatomie et de la physiologie comparées de l'appareil masticateur. Avec 459 figures et illustrations. Bucarest, (**Impr. de l'État**), 1926, XCIV + 660 p. Fig.

Mejlanu (Ing. Traian I.). — Congresul internațional de geologie (Madrid 1926). București, (Tip. **Lupta**, N. Stroilă), 1926, 7 p. + 2 pl. Fig.

Contribuțiuni la studiul faunei, florei și geologiei țării (Contributions à l'étude de la faune, de la flore et de la géologie du pays). București, (**Impr. Statului**), 1926, LXXXVIII + 664 p. Fig. (Publicațiunile societății naturalistilor din România No. 8).

63 ȘTIINȚE AGRICOLE.

Popovici Lupa (N. O.). — Metode de estimare a capitalului fondiar în agricultură. (Conferință ținută în Ianuarie 1926... la casa centrală a improprietății). București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 24 p.

Saidel (Dr. T.). — Legea acțiunii factorilor de vegetație și consecințele ei practice. (Conferință ținută în Ianuarie 1926... la casa centrală a improprietății). București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 40 p. Diagrame.

Ritter Gusztáv. — A hári kert. Nyolcadik bővített kiadás. Cluj, (Nyom

Minerva), 1926, 52 p. Fig. (Az erdélyi gazdasági egyetel konyavkiado-val-lalátanak XII füzeté).

Sandu-Ville (C.). — Răia neagră a cartofului în România. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 12 p. + 5 pl. Fig.

Ionescu (Med. Vet. Vasile N.). — Cercetări biometrice asupra rasei Schwyz și produsilor de încrucișat cu vitele moldovenești și de munte în vechiul Regat român. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 66 p.

Pađulovici (Med. Vet. Iuliu). — Rasa Simmental în județele Caraș și Severin. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 89 p. Fig.

Constantinescu (Dr. G. K.). — Cercetări asupra compoziției și eredității colorii brumării la rasa țurcană, București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 24 p. + 4 pl. Fig. (Din publicațiunile Ministerului Agriculturii și Domeniilor. Direcțiunea generală zootehnică ...nr. 47).

Bengescu (Med. Vet. Florin). — Cultura albinelor. Indrumări de apicultură rațională. Ediția I-a. București. **Anchora**, [1926], VIII + 318 p. Fig. Lei 80.

8 LITERATURA.

I LITERATURA ROMANA.

Șăineanu (Const.). — Recenzii (1924—1926). București, **Adevărul**, [1926], IV + 255 p. Lei 60.

a) Poezie

Ionescu-Olt (C.). — Se întorc cocorii. Poezii. S'ghetel-Marmației, (Tip. **Asociațiunii Pentru Cultura Poporului Român din Maramureș**), 1926, 47 p. Lei 40.

b) Teatru

Răuleț (Constantin). — Bața Domniței. Dramă în 4 acte, jucată la Teatrul Național din București și la Teatrul Maghiar din Cluj. Slobozia, **Lumina Poporului**, 1926, 144 p. Fig. Lei 20. (Teatrul de mâine No. 3 și 4).

c) Proză

(Roman. Nuvelă. Etc.)

Greulescu (I.). — Domnișoara Celina Roman. București, (Tip. **Universul**), 1926, 214 p. Fig. Lei 40. Ilustrațiile de V. Feodorov.

Dangrozi (Ion). — Socoteli greșite... Craiova, **Scrisul Românesc**, 1926, 109 p. Lei 40.

Rădulescu-Niger (N.). — Chefel lupului. București, **L. Negreanu**, 1926, 64 p. Lei 6. (Clipe de uitare No. 15).

Petrovici (I.). — Văzute și trăite. București, **Adevărul**, [1926], 48 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineața No. 60).

III LITERATURA STRAINA TRADUSA

Lamartine. — Graziella. Traducere de Ion Pas. București, **Cugetarea**, S. Ciornei și P. Georgescu, [1926] 120 p. Lei 25 (Romanele Celebre).

Loti (Pierre). — Aziyadé. Note și scrisori ale unui locotenent din marina engleză. București, **Cugetarea**, S. Ciornei și P. C. Georgescu, [1926], 270 p. Lei 50.

Andreev (Leonid). — Viața părintelui Vasile Fiveischi. În românește de Al. Molda și B. Ceamartan. București, **Adevărul**, [1926], 119 p. Lei 8. (Biblioteca Dimineața No. 67—68).

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Lăpădatu (Alex.). — și Ioan **Lupaș**. — Anuarul Institutului de istorie națională. Universitatea din Cluj. III 1924125. Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1923 E + 1045 p.

a) **Războiul României 1916—1918.**

(Istorie, Memorii, Impresii, etc.)

Tăutu (General Teodor). — Carnet de

câmp Cuprinzând aprecieri și note în slujba adevărului istoric asupra luptelor dela Cerna 14 August—23 Noembrie 1916. Ploești, Editura **Universității libere și populare** din Ploești, 1926, 132 p. + 13 pl. Lei 80.

12 Septembrie, 1825: S'a născut în București marele om politic Ion C. Cantacuzino.

13 Septembrie, 1877: Bogdan P. Hașdeu a fost ales membru al Academiei Române.

14 Septembrie, 1858: S'a născut în Botoșani scriitoarea Sofia Nădejde.

1869: A. Papiu-Iliarian și-a ținut discursul de recepție în Academia Română vorbind despre „**Viața, operele și ideile lui Gheorghe Șincai**”. Răspunsul a fost dat de G. Bariț.

15 Septembrie, 1897: A murit scriitorul Alexandru Roman.

1898: Apare la Constanța „**Ovidiu**”, prima revistă literară dobrogeană.

16 Septembrie, 1868: Mihail Kogălniceanu a fost ales membru al Academiei Române.

17 Septembrie, 1823: A murit în Avrig Gh. Lazăr.

1887: A murit Iacob Mureșanu.

1888: A murit Iulia Hașdeu.

CONGRESUL ASTREI

Societatea culturală din Ardeal „**Astra**”, al cărei sediu e în Sibiu, își va ține congresul anual în zilele de 12—14 Sept. în orașelul Zălau, din jud. Sălajiu, în nordul Ardealului. Congresurile acestei societăți deveniseră în ultimul timp chiar sub regimul ungar adevărate manifestări naționale ale românilor din Ardeal, care eșeau din cadrele culturale, fixate de programul de acțiune al „**Astrei**”. E destul să amintim serbările jubiliare dela Blaj, la care au participat foarte multe personalități politice și culturale din vechiul Regat.

La congresul dela Zălau se va produce un eveniment de o deosebită importanță prin faptul că vor veni acolo mulți basarabeni și o delegație a românilor transilvieni refugiați în Basarabia. Astfel se va face o adevărată înfrățire între Ardeal și Basarabia pe baze cultural-naționale, creindu-se astfel posibilitatea ca „**Astra**” să-și extindă rodnicia sa activitate.

REDAȚIONALE

□ În numărul viitor vom publica un al doilea fragment inedit, din piesa de teatru a d-lui Mircea Ștefănescu: „**Frământări**”, cu care Teatrul Național va deschide seria venierelor originale.

Piesa d-lui Mircea Ștefănescu se repetă, în prezent, pe scenă, cu decoruri și costume.

□ Primum dela nenumărați cetitori din diferite unghieri ale țării, dar mai cu seamă din mari capitale și centre de artă și viață culturală, propuneri de corespondență regională. Orice propunere e binevenită. Numai că ea trebuie urmată de o corespondență de probă despre evenimentele mai însemnate de ordin cultural, literar sau artistic. Informația cinstită trebuie să primeze peste ispitele de stil și literatură.

* A se vedea tabloul clasificării zesimale în numărul 1.

E C O U R I

VACANȚA SCRITORILOR

Există. În orice caz anul acesta a subliniat-o mai mult ca oricând. Castelul Brâncovenesc dela Sâmbăta și-a așteptat zadarnic oaspeții înarmați cu liră. Scriitorul a devenit un căutat element politic. Și astfel singurul poet care își înscrisese — se părea — pentru vecie flautul de mătase în registrele castelului, a lipsit de pe obișnuita telegramă pe care castelanii o trimit, în fiecare an, de Sft. Alexandru, mecenatului ex-ministru, d. Al. Constantinescu. E adevărat, că banchetul cu care noul ministru alinstrucțiunii, scriitorul I. Petrovici, a fost sărbătorit de S. S. R., a cerut, concentrându-i, multe sacrificii în rândurile vilegiaturistilor scriitori.

Depărtașeau a fost multă vreme, ideea vilegiaturic al scriitorului român: „Locuința mea de vară, e la pară“. Astăzi lucrurile s'au mai schimbat. N'am auzit pe de altă parte, de nici un scriitor (ba pareă o scriitoare dând prilej de polemică) să fi luat drumul Borsecului, ca altădată simpaticul Daniil Scavinschi, pe care penelul lui Costache Negruzzi ni l'a pictat în lumini de argint viu.

Cel mai patriarhal dintre scriitorii noștri (deși drumeț și pasionat vânător de altminteri), poetul stupilor de albine și al livezilor de pomaturi, Mihail Sadoveanu și-a stricat vacanța în căutarea unui mandat de deputat, în Bihor. Liviu Rebreanu, marele-i rival, în epică, nu și-a cruțat „Chevrolet“-ul pe care i-l invidiază atâția dintre contrași, pe drumurile Ardealului, fără de nici un gând politic, cu toate că partizan și idolatru al lui Iuliu Maniu. Un repaos mai îndelung la Mehadia, la repus în ritmul așezat și de lungă durată al noului roman, căruia intinții îi prevăd o formidabilă reușită. Ion Minulescu, singur pe direcția Teatrului Național, a părăsit definitiv Capșa. Călimăneștii, Sinaia și Constanța l'au consolad de glorioasele ecouri, — vechi de două decenii — din Xeres. Estremadula și Alicante. Corneliu Moldovanu și-a retrăit eroul din „Purgatoriul“ și Mircea Treștan a fost văzut pe schelele unui edificiu din parcul Bonaparte, prezidând lucrările. În curând marsele vor fi gata și cu ele încă un vis de tinerețe consacrat. N. Davidescu a vizitat Iugoslavia, unde a întâlnit de sigur pe eroina viitorului său roman. (Se știe că autorul lui Tory Clopotaru, e unicag în materie de romane). N. Dragomirescu și-a tradus Sistemul de estetică, la Paris și-si scoatează, cu elogiasele foiletoane din „Viitorul“ — o stradă cu numele său, în vecinica Lutetie. Victor Eftimiu și-a eșit din obicei și pentru întâia oară a făcut o vacanță de vară, între granițe. Camil Petrescu făuri din nămolul Tekirghiolului, pe Mitică Popescu, ca pe un Adam autoliton. Nobilă dar plină de riscuri întreprindere. Colonelul Brăescu, în costum colonial, experimentă din nou, farmecul vilegiaturii la domiciliu și hotărât să termine cariera lui „Moș Belea“, implini până la ultimale replici piesa de teatru „Ministrul“, Căton Theodorian bine merită, după emoțiile sterile pentru directoratul Naționalului, odihna dela Mehadia. Al. T. Stamatiad clamă din trâmbiți de aur, occidentalismul băilor Herculane. Dem. Teodorescu abia întors dela Paris, trebui să se martirizeze citind toate criticile — și încă elogiase! — stărnite de „Flamua roșie“. Vasile Savel medită la

caracterul funest al titlurilor printre băile de sulf dela Mangalia. Ion Pillat făcu o cură la Căimănești, agrementată cu Virgiliu. Cezar Petrescu aprecia brazii din Neamț. Gib I. Mihăescu la Drăgășani studă propunerile câtorva editori, îmbulziți pe întinsa lui operă; Perpessiciu, gloriifică în versuri inexprimate raiul dela Cisnădioara; E. Lovinescu, scrise în sihastria Fălticeniilor, o nouă istorie a literaturii. Lucian Blaga plimbă pe Dumnezeu de mână pe dealurile Lugoșului. Ion Vinca redactă romanul politic al vacanței în așteptarea revoluției suprarealiste. Nichifor Crainic, cu regretul adumbrasei Tismana, fu mediatorul cântăreșilor de operă (Va urma)

Pentapolin

REVISTE

□ SOCIETATEA DE MAINE (III, 35—36, 29 August și 5 Septembrie): D-l N. Ghiulea publică un întins studiu: „Liceu-Bacalaureat-Universitate“ a cărui concluzie trebuiește pentru justetea ei remarcată:

Examenul de bacalaureat nu-și va ajunge scopul — de altfel el nu e decât un examen de control — fără reorganizarea învățământului secundar.

Bacalaureatul împiedică supraincercarea Universităților, nu trimite acestor școli însă elemente superioare.

Acei cari au răspuns mulțumitor întrebărilor de amănunt și au căpătat diploma de bacalaureat, nu tordeaua vor fi buni studenți, și în special elemente pe care le așteaptă Universitatea.

Acei elevi „buni“ vor învăța și la Universitate cursul sau rezumatul cursului, pe dinafară uneori, vor trece examenele regulat, vor absolvi și Universitatea, dar nu vor fi elementele pe care le dorește Universitatea, care să slujească la altarul științei.

Liceul trebuie reorganizat. El trebuie să formeze sufletește pe viitorii studenți. El nu are numai a îmbuiba capul copiilor cu un număr nesfârșit de cunoștințe, de amănunțimi pe care le vor uita și nu le vor folosi nici odată în viață, ci a-i pregăti sufletește pentru școala de specializare, unde se va duce, fie ea teoretică (Universitatea), fie ea practică (Școala specială). El are a ridica moralmente și sufletește pe adolescenți. Liceul trebuie să fie o școală de idealism, de iubire de muncă, de iubire de știință. El trebuie să trezească și să desvolte în sufletul copiilor curiozitatea științifică, iubirea de adevăr și frumos, dragostea de cunoștință, de carte, de idee. Liceul trebuie să trezească conștiința disciplinată, să nască țăria în convingeri, să nască iubirea de muncă ordonată, să trezească conștiința probității și seriozității în muncă.

Liceul are datoria să crească oameni conștiințosi, disciplinați atât intelectual cât și moral, activi, întreprinzători, cercetători, iubitori de adevăr, frumos și dreptate, muncitori.

Asemeni elevi așteaptă Universitatea dela licee.

Dacă bacalaureatul va fi grăbit noua orientare a școalei noastre secundare, întemeietorii lui vor avea cu ce să se mândrească.

D-l Șt. Bezdechi scrie despre „Reforma agrară a lui Tiberius Gracchus“. D-l Emanoil Bucuța, cronică literară despre Ionel Teodoreanu și M. Sadoveanu. Interesantă ancheta economică a d-lui Ion Clopoșel: „Cum trăiesc patru zeci de mii de Moți“.

□ GRAIUL NOSTRU (II, 8—9, Aug.—Sept.): Paul Papadopol: „Prin literatură“; I. A. Bassarabescu: „Un om în

toată firea“; D. Nanu: „Doi vorbitori Versuri de G. Tutoveanu, Al. T. Stamatiad, pagini postume din Tudor Pamfil Cronică bogată semnată: Paul I. Papadopol, G. Ponetti și Lieana Luncă.

POEMUL CASIERIȚEI

Amintirile publicate de Maurice De May, azi membru al Academiei franceze asupra renumitului cabaret artistic „Clou Noir“, cuprind, între altele versuri, un duios — dar și profetic — aer retrospectiv, precum următorul poem al casieritei:

De foarte multă vreme, în fiecare seară,
În fața contoarului tău de stejar,
Vin, o casierită, să mă așez
Slav îndrăgostit de lanțul meu,

Preot al zeității tale,
Poet obscur și leșinat de foame,
Consumând, iarna ca și vara,
Un trist absint.

În timp ce'n calcule profunde
În cari te-afundă dorul de câștig.
Înapoia marilor clondire
Și-a micilor bucăți de zahăr,

Tu faci vre-o adunare oarecare
Eu urmăresc soluția
Unei probleme cu mult mai gravă
— Și iată de ce's foarte palid!

Astă soluție, vreau,
S'o am, o! neomenoasă casierită:
— Pot să-ți fac astă mărturisire —
E singurul motiv, de altfel, care m'aduce

De atâta vreme'n fiecare seară
În fața contoarului tău de stejar,
Legănat de cea mai nebună speranță,
Slav îndrăgostit de lanțul meu,

Preot al zeității tale,
Poet obscur și leșinat de foame,
Consumând iarna ca și vara,
Un trist absint.

Unde îți sunt picioarele? Romanța în Si Bemol, deoarece te văd înapoia
Contoarului ce te ascunde ca și
O barieră 'n veci de netrecut.

Și cu toate că te pândesc de-atâta vreme.
— Zăresc din tine numai bustul —
Picioarele nu ți-le văd niciodată
Ceeace nu-mi pare de loc just.

A! să știi cu-ce să te mulțumesti!
Eu însă, poet din cale-afară blând,
Dacă vreodată, în viitor,
Voiu lucra la dicționar *)

Voiu scrie: — Casierită, animal Straniu, foarte enigmatic,
Monstru bizar, ființă anormală,
Vestigiul dintr'un mit străvechiu;

Casierită, sfinx frumos, cu ochii negri,
A cărei talie suplă, aeriană
Sfârșește în formă de contoar.
Casierită, himeră, sirenă.

*) Dacă va fi academician — adică.

Redactor PERPESSICIUS